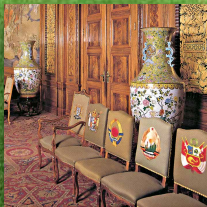

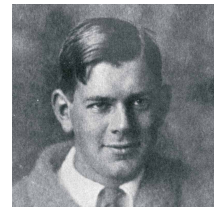
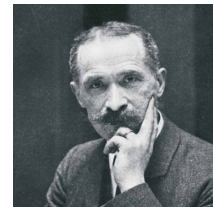
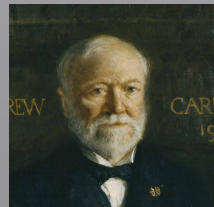
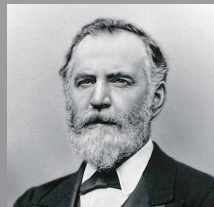
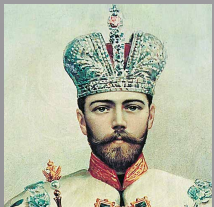
Het Vredespaleis

Levend instituut
van het
internationaal recht

Het Vredespaleis

Levend instituut
van het
internationaal recht

Levend instituut

Wanneer het geschreven woord zou ontbreken, kon de geschiedenis van de mensheid nog altijd aan gebouwen en kunstwerken worden afgelezen. In iedere cultuur ter wereld geven architecten en kunstenaars uitdrukking aan de verhalen van hun tijd. Verhalen van macht, triomf en strijd, maar ook verhalen van vrede, geloof en gerechtigheid.

Het Vredespaleis in Den Haag is zo'n gebouw dat een belangrijk en nog lang niet voltooid hoofdstuk schrijft in de geschiedenis van de mensheid. Een historisch gebouw dat ongeveer 100 jaar geleden is ontworpen en gebouwd als behuizing én symbool voor het werken aan vrede en internationale gerechtigheid.

Als bezoeker van het Vredespaleis bladert u terug in de fascinerende geschiedenis van vredesinspanning en internationaal recht. Maar evenzeer bent u er getuige van de bladzijden in die geschiedenis die vandaag geschreven worden.

Het Vredespaleis biedt onderdak aan het Internationaal Gerechtshof en aan het Permanent Hof van Arbitrage. Daarmee is het onbetwist de juridische hoofdzetel van de wereld. Een plek waar landen hun strijdbijlen kunnen begraven om op vreedzame wijze conflicten op te lossen, door rechtspraak, arbitrage of bemiddeling. Het Vredespaleis is daarom veel meer dan een symbool van vrede en gerechtigheid uit voorbije tijden, maar een levend instituut van het internationaal recht.

Het Vredespaleis is aan het begin van de 20^e eeuw gebouwd dankzij de genereuze steun van Andrew Carnegie, de bekende Amerikaanse industrieel en filantroop. Het maakte toen al grote indruk als huisvesting van het Permanent Hof van Arbitrage en van een indrukwekkende bibliotheek voor internationaal recht. Gezien de latere ontwikkeling van de hier gevestigde instellingen, het Internationaal Gerechtshof voorop, heeft deze juridische zetel alleen nog maar aan betekenis gewonnen en is mede basis geweest voor de ontwikkeling van Den Haag als wereldhoofdstad van het internationaal recht.

I

Zetel van vrede en recht

De plechtstatige rust van het monumentale Vredespaleis in Den Haag is bedrieglijk. Wat oogt als een museum, uitbundig gewijd aan het thema vrede, is in werkelijkheid de huisvesting van springlevende instellingen actief op het gebied van internationaal recht.

Deze martiale Krijgsman is een van de allegorische figuren uit de "Ontwikkeling van het Vredesideaal", een episch kunstwerk van de Engelse kunstenaar Douglas Strachan, de vier glas-in-loodramen in de Grote Rechtzaal.

Het plein voor het Vredespaleis is regelmatig het toneel van demonstraties. Burgers uit vele landen maken hier gebruik van hun democratisch recht om in het openbaar te getuigen van hun mening.

De twee belangrijkste instellingen in het Vredespaleis zijn het Internationaal Gerechtshof [ICJ] - het hoogste gerechtelijke orgaan van de Verenigde Naties - en het Permanent Hof van Arbitrage [PCA], de oudste gouvernementele organisatie op het gebied van geschillenbeslechting. Vanuit hun Haagse zetel werken zij langs verschillende wegen aan hetzelfde doel, het vreedzaam oplossen van conflicten tussen landen.

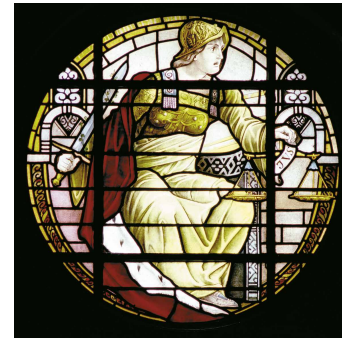
Actuele problemen - bijvoorbeeld rond grensgeschillen, toegang tot hulpbronnen of humanitaire kwesties - worden steeds vaker aan deze organen voorgelegd voor arbitrage, bemiddeling of rechtspraak. Daardoor is dit historische gebouw regelmatig het decor van berichtgeving in het wereldnieuws.

Internationaal Gerechtshof

Het Internationaal Gerechtshof is niet het oudste, maar wel het meest bekende instituut in het Vredespaleis. Alle landen van de Verenigde Naties zijn er lid van. Het Hof bestaat uit vijftien rechters, afkomstig uit alle continenten en elk van een andere nationaliteit. De meeste van hen wonen permanent in Den Haag.

De zittingen van het Hof zijn openbaar en vinden plaats in de Grote Rechtzaal. Dit is de grootste ruimte van het paleis, aan de rechterzijde van het gebouw. De rechters zitten hier tegen een indrukwekkende achtergrond van glas-in-lood ramen, met voorstellingen gewijd aan de ontwikkeling van vrede en recht door de eeuwen heen. Deze ramen zijn een van de vele kunstzinnige geschenken die het Vredespaleis na zijn oprichting heeft ontvangen, in dit geval van de Engelse regering.

De geschiedenis van het Internationaal Gerechtshof gaat terug tot het begin van de jaren twintig van de vorige eeuw. Vóór die tijd voelde de internationale gemeenschap nog weinig voor rechtspraak tussen landen. Vrijwillige arbitrage van geschillen vonden de landen toen al een hele stap. Het verdergaande idee om een geschil tussen staten ter beslechting voor te leggen aan een college van zittende rechters werd pas rijp voor realisatie

"Vrouw Justitia", glas-in-lood raam naar ontwerp van Herman Rosse.

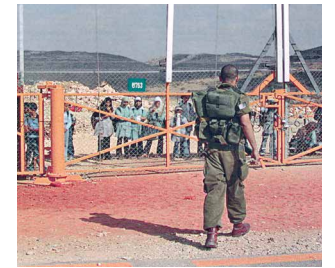
De Israëlische afscheiding in bezet Palestijns gebied. Op verzoek van de VN gaf het Gerechtshof hierover een juridisch oordeel.

Het Hof telt 15 rechters, niet meer dan één per land. In 1995 werd de eerste vrouwelijke rechter gekozen, Rosalyn Higgins uit Engeland.

na de verschrikkingen van de Eerste Wereldoorlog. Zo ontstond in 1920 vanuit de toenmalige Volkenbond het Permanente Hof van Internationale Justitie. In 1945, bij de oprichting van de Verenigde Naties, werd dit opgevolgd door het Internationaal Gerechtshof.

Mijlpaal

De vorming van een internationaal gerechtshof was een mijlpaal in de wereldgeschiedenis. Voor het eerst waren regeringen van machtige landen bereid om het onafhankelijke oordeel van een bovennationaal rechtsorgaan te aanvaarden. Hiermee werd een grote sprong in de vooruitgang van het internationaal

recht gezet en ging een eeuwenoude droom van grote rechtsgeleerden en humanisten in vervulling. Het Vredespaleis won hierdoor aan internationale betekenis. Het bood landen al een plek om met wetten in plaats van wapens hun conflicten op te lossen. Maar naast een instelling voor geschillenbeslechting "achter gesloten deuren" door middel van arbitrage bood het nu ook een openbaar gerechtshof in de ware zin des woords.

Soort rechtspraak

Het Internationaal Gerechtshof heeft vanaf 1946 meer dan 130 zaken behandeld. Veel daarvan hebben betrekking op grensgeschillen tussen landen, niet zelden ingegeven door de daar aanwezige of vermoede hulpbronnen. Maar ook andere kwesties, zoals het gebruik van gewapend geweld door staten jegens burgerbevolkingen, de rechtmatigheid van het dreigen met, of het gebruiken van atoomwapens en de

Libische terroristen werden door een apart tribunaal berecht voor het opblazen van een passagiersvliegtuig boven het Schotse Lockerbie in 1988. Het ICJ boog zich over de juridische afwikkeling tussen de betrokken staten.

De gijzeling van 52 Amerikaanse burgers in hun Teheraanse ambassade veroorzaakte in 1979 een ernstige crisis tussen Iran en de VS. Algerijnse bemiddeling bracht het Iran-VS Vorderingen Tribunaal tot stand voor de afhandeling van alle juridische en financiële claims. Het tribunaal, gevestigd in Den Haag, houdt zitting in de Kleine Rechtzaal.

diplomatieke bescherming van vooraanstaande politici hebben tot processen door het ICJ geleid. Het Gerechtshof spreekt niet alleen recht in conflicten tussen staten. Het geeft ook aanwijzingen hoe situaties die daaraan ten grond liggen veranderd en verbeterd moeten worden. Partijen zijn verplicht om zich daar aan te houden om herhaling of het ontstaan van nieuwe conflicten te voorkomen. Voor het kunnen doen van uitspraken is het wel nodig dat de betrokken landen de rechtsmacht van het Gerechtshof aanvaarden.

Verder kunnen de verschillende organen en organisaties van de Verenigde Naties en hun sectorale organisaties het Hof ook om advies vragen. Zulke adviezen kunnen van groot belang zijn in politieke en diplomatieke processen rond de vreedzame oplossing van conflicten. De vraag om advies over de juridische consequenties van de aanleg van de muur door Israël op Palestijns grondgebied in 2004 is daarvan een bekend voorbeeld.

Permanent Hof van Arbitrage

De oprichting van het Permanent Hof van Arbitrage [PCA] was een belangrijk en alom toegejuicht resultaat van de Haagse Vredesconferentie van 1899. Het internationale enthousiasme en de financiële steun van de Amerikaanse industrieel en weldoener Andrew Carnegie

leidden korte tijd later tot de bouw van het Haagse Vredespaleis [1913] als passende huisvesting voor dit gerechtelijke novum. Het Hof van Arbitrage is geen rechtbank voor staten zoals het Internationaal Gerechtshof. Partijen kunnen bij het PCA aankloppen voor arbitrage, bemiddeling of feitenonderzoek. In tegenstelling tot het ICJ staat dit Hof niet alleen open voor staten, maar ook voor andere partijen. Organisaties, particuliere bedrijven en zelfs privé personen kunnen er terecht voor de oplossing van geschillen met een staat.

Het Permanent Hof van Arbitrage staat onder leiding van een Raad van Beheer voorgezeten door de Nederlandse minister van Buitenlandse Zaken. De Raad hier bijeen in de Japanse Zaal

Het wapen van de deelnemende landen aan het Hof van Arbitrage is verwerkt in de bekleding van de stoelen.

Het Internationaal Gerechtshof is bij het grote publiek doorgaans bekender dan het Permanent Hof van Arbitrage. De relatieve onbekendheid van het PCA wordt veroorzaakt door het geringe aantal zaken in de periode 1946 en 1990 maar ook door het besloten karakter van hun behandeling. Hoorzittingen zijn zelden openbaar en soms blijft zelfs de uitspraak op verzoek van partijen vertrouwelijk. Het PCA wint de laatste jaren echter weer aan bekendheid. De grensafbakening tussen Ethiopië en Eritrea is een van de grote zaken die in 2003 de internationale schijnwerpers richtten op het bestaan van het PCA.

Arbitrage tribunaal

Anders dan het Internationaal Gerechtshof bestaat het Permanent Hof van Arbitrage niet uit een vast college van internationale rechters dat in Den Haag resideert. Partijen die bij een geschil zijn betrokken stellen zelf een specifiek arbitrage-tribunaal samen. Ze kunnen daarvoor kiezen uit de zogeheten "Leden van het Hof", een namenlijst van deskundigen benoemd door de lidstaten [maximaal 4 per lidstaat], maar mogen ook een beroep doen op andere deskundigen. De tribunaal worden bijgestaan door griffies, gevormd uit een vaste staf van internationale juristen.

Het PCA telt meer dan 100 lidstaten, een aantal dat nog groeit. Door hun lidmaatschap geven zij aan dat zij arbitrage en andere vormen van geschillenbeslechting, zoals conciliatie en feitenonderzoek, ondersteunen. Bij het ICJ kunnen zaken eenzijdig door één land worden aangespannen, bij het PCA moeten betrokken staten instemmen met een procedure.

Raad van Beheer

De Raad van Beheer is het hoogste orgaan van het PCA. Deze bestaat uit diplomatieke vertegenwoordigers van de landen die zijn aangesloten bij het Hof. De Raad benoemt de secretaris-generaal, het hoofd van de organisatie. De Raad vergadert in de Japanse zaal, op de 1^e verdieping aan de voorzijde van het paleis. De inrichting van deze zaal met onder meer een aantal schitterende

Een modern kantoorgebouw in Den Haag is geschikt gemaakt als tijdelijke huisvesting van het Internationaal Strafhof. Rond 2010 krijgt het Hof een nieuw onderkomen in Den Haag.

zijden gobelins, een geschenk van Japan. Voor velen is deze zaal het kunstzinnige hoogtepunt van het gebouw. Markant zijn de conferentie-stoelen met op de rugleuning de fraai geborduurde officiële wapens van de lidstaten van het PCA.

De zittingen van het Hof van Arbitrage vinden meestal plaats in de Kleine Rechtszaal, aan de linkerkant van het Vredespaleis op de begane grond. De arbiters zetelen hier tegen de achtergrond van een wandtapijt met een allegorische voorstelling van Vrouwe Justitia op haar troon. Dit tapijt is een geschenk van Frankrijk en een des te betekenisvoller oproep tot vrede en gerechtigheid omdat de kunstenaar het werk nooit heeft kunnen voltooiën; hij sneuvelde in de Eerste Wereldoorlog aan de Somme.

Onderscheid met Strafhof en Joegoslavië Tribunaal

De twee juridische instellingen in het Vredespaleis staan formeel los van het Joegoslavië Tribunaal [ICTY] en het, sinds 2002 eveneens in Den Haag gevestigde Internationaal Strafhof [ICC]. Het Joegoslavië Tribunaal is een VN-instelling voor de vervolging en berechting van oorlogsmisdaden in het voormalige Joegoslavië. Het Strafhof is in tegenstelling tot het Gerechtshof géén VN-instelling. Het is bedoeld als een internationaal hof dat afzonderlijke oorlogstribunalen zoals het Joegoslavië- en Rwanda-tribunaal overbodig maakt. Bijna 100 landen hebben inmiddels het oprichtingsverdrag van het ICC bekrachtigd.

Dit beeld zou de schenker van het Vredespaleis, Andrew Carnegie, deugd doen: de leeszaal van de bibliotheek druk in gebruik. De schatkamers van deze bibliotheek bevatten zo'n 800.000 werken, waaronder een van de grootste collecties vredesliteratuur ter wereld.

Het Refectorium [restaurant] in het souterrain onder het Vredespaleis is een geliefde ontmoetingsplek voor studenten en medewerkers. Met zijn booggewelven en gedecoreerde wanddecoraties sluit het goed aan bij de barokke sfeer van het paleis.

Erasmus' "Klacht van de Vrede" uit 1519 is het begin van de vredesliteratuur. De grote Rotterdammer wordt in de tuin geëerd met een standbeeld uit 1938 van de Nederlandse beeldhouwer Hildo Krop.

Het grote verschil met het ICJ is, dat het Strafhof en het Joegoslavië Tribunaal geen landen maar personen berechten. In het bijzonder gaat het daarbij om machthebbers en militairen die worden verdacht van het plegen van misdrijven tegen de menselijkheid of van de verantwoordelijkheid hiervoor. Helaas is het Internationaal Strafhof nog niet door alle grote landen van de VN-gemeenschap erkend. Dat de internationale gemeenschap nu over meerdere rechtsorganen beschikt voor het volledige scala van statelijke en strafrechtelijke rechtspraak mag desondanks als een nieuwe mijlpaal in de geschiedenis van het internationale recht worden gezien.

Internationaal Studiecentrum voor Vrede en Internationaal Recht

Het Vredespaleis is meer dan de vestigingsplaats van twee internationale hoven. Het biedt ook onderdak aan een van de meest vooraanstaande bibliotheken ter wereld op het gebied van het internationaal publiek- en privaatrecht alsmede aan de prestigieuze Haagse Academie van Internationaal Recht. Deze instellingen zijn van grote betekenis voor het functioneren van de gerechtshoven en, in breder verband, voor de bestudering en verdere ontwikkeling van het internationaal recht.

Bibliotheek

De oorspronkelijke bibliotheek van het Vredespaleis is gelegen op de 1e verdieping aan de achterzijde van het gebouw en staat ter beschikking van alle rechters en medewerkers in het Vredespaleis. Zij is gespecialiseerd in de vakliteratuur over het internationaal recht en bezit op dat gebied een waardevolle verzameling antieke boeken. Hiertoe behoren onder meer werken van Erasmus en Grotius, bekende humanisten en rechtsgeleerden uit de Nederlanden die aan de wieg hebben gestaan van het vredesdenken en de ontwikkeling van het internationaal recht. In de loop der jaren is de bibliotheek verhuisd naar de begane grond, aan de linkerachterzijde van het paleis.

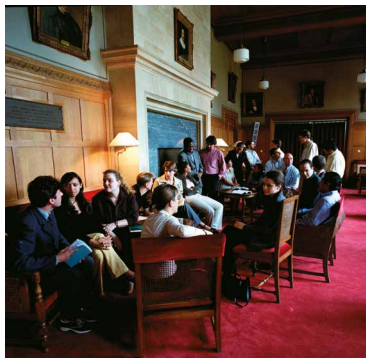

Sinds 1929 beschikt de Academie voor Internationaal Recht over dit gebouw naast het Vredespaleis. Wegens veroudering en ruimtegebrek zal het vanaf 2006 plaatsmaken voor een multifunctionele nieuwbouw.

Academiestichter mr. Tobias Asser vereeuwigd in brons, een beeld door prof. A.W.M. Odé uit 1921.

De lounge in het oude Academiegebouw, een plaats voor ontspanning en gesprek tussen studenten uit de hele wereld. Ooit zijn hier Indiase juristen gesignaleerd die in yogastand op hun hoofd stonden ter voorbereiding op een tentamen.

De bibliotheek van het Vredespaleis, opgericht met genereuze steun van Andrew Carnegie, heeft zelfs de meest uitgebreide Grotiuscollectie ter wereld. Daartoe behoren onder meer 17^e en 18^e eeuwse uitgaven van Grotius' meest bekend werk uit 1625, "De Jure Bellis ac Pacis" ["Het recht van oorlog en vrede"].

Haagse Academie van Internationaal Recht

De Haagse Academie van Internationaal Recht is vanaf 1923 in het Vredespaleis gevestigd. Vanaf 2005 slaat zij haar vleugels vrijwel letterlijk uit in een nieuwe en opvallende behuizing ter linkerzijde van het paleis.

Hoogleraren uit de hele wereld geven hier iedere zomer colleges in het volkenrecht en het internationaal privaatrecht. Deze zomercursussen trekken jonge academici van allerlei nationaliteiten die zich na hun studie in eigen land voorbereiden op een loopbaan in de wereld van de diplomatie of het internationaal en humanitair recht. Studenten uit ontwikkelingslanden die dit niet zelf kunnen bekostigen krijgen hiervoor soms een beurs van de Academie.

Jaarlijks wordt de Haagse Academie bezocht door zo'n 600 studenten uit alle windstreken. Zij verzorgt ook jaarlijks een cursus in een ontwikkelingsland, het zogeheten Externe Programma. De Academie kent een examen dat in de wereld hoog staat aangeschreven.

De oprichting van de Academie is vooral te danken aan de Nederlandse rechtsgeleerde Tobias Asser

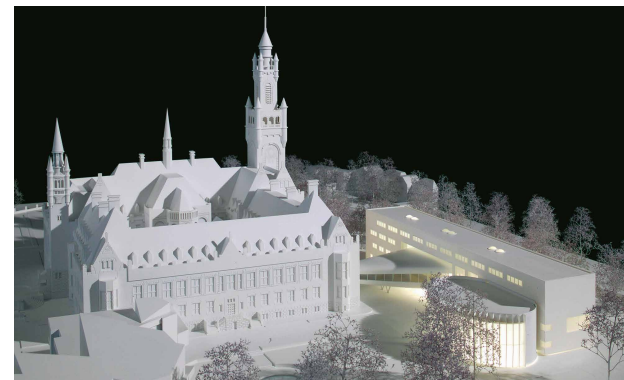

In 1978 werd het Vredespaleis met deze vleugel uitgebreid. Hier zijn de werkkamers van de rechters gevestigd.

Het nieuwe Academie- en Bibliotheekgebouw

Het oude Academiegebouw aan de linkerzijde van het Vredespaleis wordt vanaf 2006 vervangen door een nieuwe en grotere vleugel naar ontwerp van de Britse architect Michael Wilford. Dit nieuwe academiegebouw staat op een verrassende wijze – door een grote en transparante leeszaal – in verbinding met de historische bibliotheek en leeszaal in het paleis. De creatie van Wilford is een boeiende tegenhanger van het neobarokke en – gotische Vredespaleis, ontworpen door Cordonnier en Van der Steur. Het bestaat uit een relatief lang en smal gebouw waaraan twee opvallende bouwdelen ontspringen: de leeszaal als een driehoekig verbindingsstuk naar de oudbouw en een grote ellipsvormige conferentiezaal [auditorium] als een uitstulping met zicht op de tuin achter het paleis.

Deze maquette geeft een beeld van het nieuwe Academie- en Bibliotheekgebouw dat in 2006 in gebruik wordt genomen. De grote leeszaal vormt een verbinding tussen dit nieuwe gebouw en het bestaande paleis.

[1838-1918], een groot voorvechter van zowel het Permanente Hof van Arbitrage als de Academie voor Internationaal Recht. Zijn inzet voor de oprichting van het Hof van Arbitrage werd in 1911 beloond met de Nobelprijs. Het geld voor deze prijs investeerde Asser onmiddellijk in de oprichting van de Haagse Academie voor Internationaal Recht.

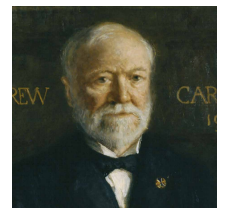
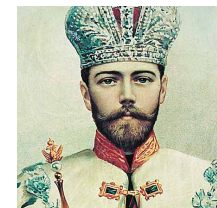
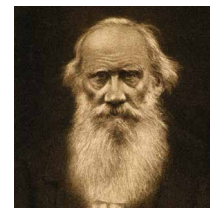
Van deze nieuwe uitbreiding wordt een sterke impuls verwacht voor de verdere ontwikkeling van het Vredespaleis als levend instituut voor vrede en internationaal recht. Naast een waardige plek voor rechtspraak en arbitrage, studie en ontwikkeling, zal het zich ook steeds meer doen gelden als een forum voor ontmoeting en dialoog tussen mensen die zich in onze eeuw voor vrede en gerechtigheid willen inzetten. Naar we mogen aannemen, in de geest van Carnegie.

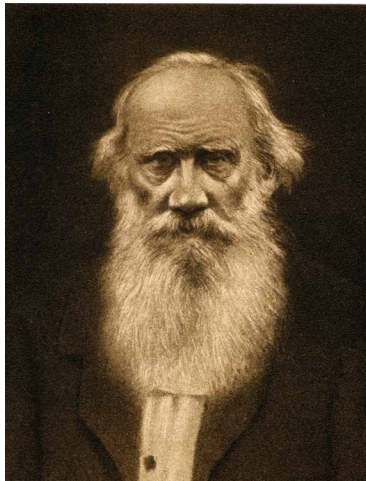

2

Hoeksteen uit het grote bouwwerk der Beschaving

Het Vredespaleis is de uitdrukking van het ideaal om met de milde wapens van 'recht en rede' oorlogsdriften te beteugelen en gaandeweg wereldvrede te veroveren. Zijn verschillende geestelijke vaders – de Russische Tsaar Nicolaas II en de Amerikaanse industrieel Andrew Carnegie – symboliseren het universele karakter van dit ideaal.

De Russische schrijver Leo Tolstoj [1828-1910], een van de inspirators van de 19^e eeuwse vredesbeweging. Zijn maatschappelijke denkbeelden hadden grote invloed op tijdgenoten.

Bertha von Suttner [1843-1914], de dochter van een Oostenrijkse veldmaarschalk, was fel voorvechter van ontwapening en wereldvrede. Haar boek, "Die Waffen nieder", verscheen in 16 talen.

Het Vredespaleis is tot stand gekomen op de grens van twee eeuwen. Het markeert zowel de afsluiting als het begin van een periode. Vanuit het 19^e eeuwse perspectief waren de vorming van het Permanent Hof van Arbitrage en de oprichting van deze vredestempel een "grootse stap in de geschiedenis van onze beschaving". Zo heette het in de bevolgen bewoordingen uit die tijd. Vanuit een 20e eeuwse perspectief echter waren de verwachtingen beduidend realistischer.

Al één jaar na de feestelijke opening van het Vredespaleis in 1913 deed de bittere ironie van de geschiedenis zich gelden. De vestiging van het Hof van Arbitrage in dit symbolische paleis voor de vrede mocht dan de grootste mijlpaal heten in de ontwikkeling van het internationaal recht sinds de dagen van Erasmus en Grotius, een belemmering voor het uitbreken van de eerste wereldoorlog was zij allerminst. Het schot in Sarajevo en de oorlogskrachten die dit ontketende schiepen een heel wat bescheidener perspectief voor de kracht van recht en rede.

De wapens neder

Aan het einde van de 19^e eeuw bloeide het ideaal van de wereldvrede als nooit tevoren. In Europa en Amerika waren zeker zo'n honderd vredesorganisaties actief, enkele zelfs met miljoenen leden. Deze enorme internationale vredesbeweging werd gevoed door bekende schrijvers en pacifisten als Leo Tolstoj ["Oorlog en Vrede", Rusland], Bertha von Suttner ["Die Waffen Nieder", Oostenrijk] en Jean Bloch, een Franse bankier die zes jaar lang werkte aan een monumentale beschrijving van "De verschrikkingen van de oorlog". Dankzij een van die organisaties, de Zwitserse Société de la Paix, kwam het begrip pacifisme in de wereld. Het ontstaan van die eerste grote vredesbeweging is niet verwonderlijk. De Europese naties staken na 1848 steeds meer geld in de opbouw van professionele legers en marinevloten. Overal werd geëxperimenteerd met de ontwikkeling van nieuwe, snellere en grootschaliger wapens. De moderne tijd met zijn massale wapenverschrikkingen diende zich aan. En wat in vroeger tijden nog doorging voor een heroisch krijgsbedrijf werd door tekenaars en journalisten in de opkomende massamedia steeds duidelijker in zijn ware, gruwelijke gedaante getoond. De Frans-Duitse oorlog van 1870 geldt in dat opzicht als een keerpunt.

Tsaar Nicolaas II [1868-1918], statieportret met de symbolen van zijn aardse macht.

Artistieke impressie van de Eerste Vredesconferentie in Paleis Huis ten Bosch.

Een opmerkelijk initiatief

De versterkte roep zwaarden om te smeden tot ploegscharen en "alle ijzer en geld voor wapens en oorlog" menslievender te besteden aan de bouw van treinen, bruggen en spoorwegen, was een opmerkelijk initiatief van de Russische tsaar Nicolaas II. Op 24 augustus 1898 zond hij een brief aan de regeringen van alle belangrijke naties met de uitnodiging voor een internationale conferentie over vrede en ontwapening. Praten en afspraken maken zou beter zijn voor de welvaart en vooruitgang van de mensen dan verdeeldheid en vijandschap zaaien, bepleitte de Tsaar.

Zijn oproep wekte aanvankelijk veel scepsis. Was de Russische tsaar niet uitgerekend een van de Europese machthebbers die juist uitzonderlijk veel geld en energie hadden besteed aan de

opbouw van hun militaire macht? Pas enkele maanden later, nadat uitgerekend president Theodore Roosevelt van de Verenigde Staten als eerste positief reageerde, kwam het Russische initiatief in een stroomversnelling en kon tsaar Nicolaas in januari 1899 zijn collega staats- en regeringshoofden een definitieve uitnodiging sturen.

Op de agenda voor deze Eerste Wereldvredesconferentie van 1899 prijkten zulke voorstellen als de bevrozing van militaire uitgaven, verboden voor het gebruik van onderzee-torpedo's en het werpen van explosieve projectielen uit ballonnen of enig ander vliegtuig, en voor de ontwikkeling

Supplément au No. 50.

NO. 50. - DIMANCHE 11 AOÛT 1907

Courrier de la Conférence

Prix d'abonnement par semaine:
pour la Hollande fl. 0,55
" l'Étranger fl. 0,75

Prix du numéro:
fl. 0,15.

DE LA PAIX

Rédigé par WILLIAM T. STEAD

Collaborateurs:
Mme la Baronne BERTHA VON SUTTNER,
M. ALFRED H. FRIEDL,
M. FRED. PASSY,
M. FELIX MOSCHÉLES.

Publié sous les auspices de la FONDATION POUR L'INTERNATIONALISME à La Haye.
Directeurs-Éditeurs: MAAS & VAN SUCHTELEN

BUREAUX: Princessegracht 6A, La Haye. — Téléphone No. 287. — Adr. Télégr. MAASSUCHTELEN.

LA HAYE, LA CAPITALE DES ÉTATS-UNIS DU MONDE.

L'empereur de Russie,
qui a convoqué la Conférence.

I.

Le 17 juin 1889, le Dagblad, le précédent du Courrier de la Conférence, publiait un article intitulé: "La Haye, Capitale du Monde". L'occasion de l'apparition de cette proclamation des destinées mondiales de La Haye était la décision prise par le Comité d'Examen de faire de La Haye le siège de la Haute Cour d'Appel. Cette décision fut prise à la suite d'une discussion qui n'est pas rapportée dans le compte-rendu officiel. Tout ce que

comme siège de la Conférence de la Paix. On s'élève généralement que la première pensée du comte Mouravieff, lorsqu'il fut pour la première fois question d'une Conférence en 1888, était de la tenir à Bruxelles. Ce n'est que plus tard qu'on pensa à La Haye; et l'on sera généralement d'accord que dans ce cas la seconde pensée de la Russie a été ni illicite que la première. Quoiqu'il en soit, bon ou mauvais, ce choix fut fait, et les Délégués se réunirent à la Maison du Bois au lieu de se réunir au Palais de Justice de Bruxelles. On voit donc que la décision originale qui donna à La Haye sa position prééminente fut plutôt due, comme tant d'autres événements dans l'Histoire, à un accident qu'à une intention arrêtée. Si le Roi Léopold avait répondu avec plus de cordialité aux ouvertures du Gouvernement russe en 1898, Bruxelles se serait vu conférer le prestige qui appartient maintenant à La Haye et qui semble devoir

du monde. Il est possible qu'elle rende devant toute résolution générale, et se borne à prévoir sa prochaine réunion; mais il importe peu que la Conférence décide en faveur d'un intervalle régulier de sept ans, ou qu'elle fixe seulement sa prochaine réunion à 1914. Le succès de la réunion de la Douzième Conférence a rendu la Treizième inévitable, et quand il y aura eu trois réunions on pourra dire, alors que la Conférence est sortie de l'enfance pour prendre place parmi les institutions reconnues du monde. Il est peu probable que l'on discute sérieusement la question de lieu où se tiendra la prochaine Conférence. Les souvenirs immortels de La Haye, dont parlait le Président Roosevelt, ainsi qu'un salutaire respect des précédents établis, suffiront probablement à assurer une décision unanime en faveur de La Haye comme siège de la Treizième Conférence. Il y a toutefois une ou deux considérations

Le Président des États-Unis.

seule maîtresse. On peut prédire sans courir grand risque de se tromper que la Conférence actuelle n'osera pas prendre une

Internationaal dagblad over de Tweede Vredesconferentie.

De jonge vorstin Wilhelmina op 18-jarige leeftijd geportretteerd door J. ten Kate sr.

van nieuwe wapens met een grotere vuurkracht dan de bestaande. Het laatste maar niet het minste agendapunt betrof de aanvaarding van de beginselen van bemiddeling en arbitrage om internationale geschillen in de toekomst te beslechten of te voorkomen.

Een historische conferentieplek

Op verzoek van Rusland werd Den Haag uitgekozen als de plaats voor de eerste vredesconferentie. Bij deze keuze speelden verschillende factoren mee. Met grote denkers en rechtsgeleerden als Erasmus en Grotius stond Nederland al aan de wieg van het internationaal recht.

Verder had ons land een betrekkelijk neutrale positie in het Europees spanningsveld en had Den Haag zich in 1894 al een goed gastheer betoond van een internationale Haagse Conferentie voor Privaatrecht onder voorzitterschap van mr. Tobias Asser. En vermoedelijk zullen ook de hartelijke familiebanden tussen het Nederlandse en Russische vorstenhuis een rol hebben gespeeld bij de keuze van de Tsaar. Zo kreeg

De imposante Oranjezaal onder de koepel van het 17^e eeuwse paleis Huis ten Bosch, twee maanden lang de vergaderplek van de Eerste Vredesconferentie.

Een kritisch overzicht van de bewapeningsuitgaven uit de jaren 1910-1911.

de conferentie, mede dankzij koningin Wilhelmina, een luisterrijk onderkomen in het Haagse paleis Huis ten Bosch.

Een unieke zaak

De conferentie was een unieke zaak, zo leren de verslagen en memoires van meer dan 100 jaar geleden. Diplomaten van bevriende en vijandige naties waren twee zomerse maanden lang tot elkaar veroordeeld, niet alleen in de dagelijkse commissievergaderingen, maar evenzeer tijdens prettige diners en culturele evenementen. In prenten uit die tijd werd daarover flink gespot, maar feitelijk bleken die contacten steeds meer vruchten af te werpen.

Deze eerste wereldvredesconferentie geldt ook nu nog als een bijeenkomst waarin het internationaal recht een enorme impuls kreeg. Een conventie met 61 artikelen ter beperking van de wapenwedloop, de humanisering van de oorlogvoering en de oprichting van het Permanent Hof van Arbitrage voor het beslechten van geschillen waren het niet geringe resultaat. De conferentie

De Britse journalist en pacifist William Stead was een belangrijke intermediair tussen de initiatiefnemers van het Vredespaleis en de filantroop Andrew Carnegie.

Vanuit het sprookjesachtige Skibo Castle in Schotland wijdde Carnegie het laatste deel van zijn leven aan de organisatie van zijn filantropische werk.

overtrof de stoutste verwachtingen van haar grootste voorstanders, zo definieerde een van de deelnemers het resultaat.

Het Hof slaagde er in om al in de eerste jaren na zijn oprichting verschillende conflicten te beslechten. Tot uitbannen van oorlogen bleek het echter niet bij machte, iets wat geen der beroepsdiplomaten ook echt had verwacht, maar wel tot stimuleren van andere grootse daden. Tussen deze eerste succesvolle conferentie en de tweede Haagse Vredesconferentie acht jaar later, speelde zich het veelbewogen wordingsproces van het Vredespaleis af, zoals u in het volgende hoofdstuk kunt lezen.

Hierdoor kon nog tijdens die tweede Haagse Vredesconferentie in 1907 de eerste steen worden gelegd voor het Vredespaleis, een gebouw met meerdere pleitbezorgers.

De pleitbezorgers Stead en White

William T. Stead, een Britse journalist en pacifist die als waarnemer beide vredesconferenties volgde, en de Amerikaanse delegatieleider en ambassadeur in Duitsland Andrew White, zijn de belangrijkste pleitbezorgers geweest bij Andrew Carnegie voor de financiering van een 'tempel voor de vrede'.

William Stead was een gerenommeerd journalist die de Amerikaanse industrieel en filantroop Andrew Carnegie kort na afloop over de eerste vredesconferentie bijpraatte in diens kasteel in het Schotse Skibo.

Bij die gelegenheid maakte Carnegie hem deelgenoot van zijn plannen om een groot deel van zijn kolossale vermogen te gaan aanwenden voor projecten in het belang van de mensheid. De diplomaat Andrew White, zijn leven lang een persoonlijke vriend van Carnegie, zou later een bemiddelende rol spelen toen er in Den Haag diverse kwesties rezen rond de locatie en het ontwerp van het paleis.

Het geboortehuis van Carnegie in het textielstadje Dunfermline, tegenwoordig een Carnegie museum.

Carnegie geportretteerd door Bernard Blommers, een bekende schilder uit de Haagse School.

Frederic de Martens

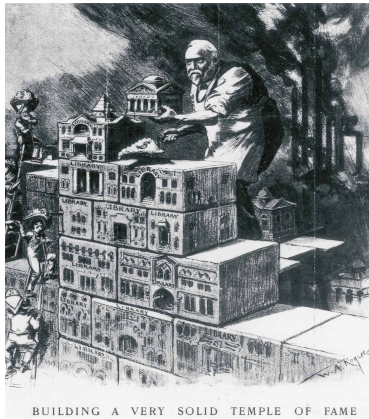
William Stead informeerde verschillende relaties onder wie Andrew White en de Russische staatsraad Frederic de Martens over het filantropische plan van Carnegie en vroeg hen daarvoor ideeën aan te dragen. Historici nemen thans aan dat Frederic de Martens als eerste de gedachte heeft geopperd van een fonds waaruit een nieuw en tot de verbeelding sprekend gebouw voor het zojuist ingesteld

Permanent Hof van Arbitrage bekostigd zou kunnen worden. Andrew White, enthousiast voor dit idee, slaagde er vervolgens in het plan voor een wereldvredescentrum met succes bij Carnegie te bepleiten. Het bleek goed te passen bij de ideeën van zijn vermogende vriend om steun te geven aan projecten in het teken van opvoeding, welzijn en vrede.

Carnegie, de schenker

De biografie van Andrew Carnegie [1835 - 1919] is het klassieke verhaal van de Amerikaanse droom. In Schotland geboren in een arm weversgezin en op zijn 13^e jaar verhuisd naar Amerika, weet Carnegie zich van telegrambezorger op te werken tot succesvol ondernemer.

Op 18-jarige leeftijd krijgt hij een baantje bij de spoorwegen en investeert hij zijn eerstverdiende geld in een spoorwegmaatschappij. Daarmee begint zijn fortuin. Later gaat hij treinsporen en voertuigen produceren en belegt hij zijn winsten in olievelden. Zo profiteert hij eerst van de ontwikkeling van de trein en later van de overgang van kolen als brandstof naar olie.

Bibliotheken en kerkorgels waren Carnegie's grote passie. Naar schatting schonk hij de wereld ongeveer 4.000 bibliotheken en meer dan 7500 orgels.

Omstreeks 1900, een jaar na de Vredesconferentie, besluit Carnegie zich terug te trekken uit zijn zaken. Hij verkoopt Carnegie Steel Company om zich bezig te houden met wat hij een "oneindig veel moeilijker en serieuzere" taak vindt dan het vergaren van geld, namelijk "het verstandig uitgeven" ervan. Ongetwijfeld zal Carnegie in zijn gesprekken met Stead en White zijn persoonlijke motto hebben gememoreerd dat een rijk man de morele opdracht heeft met zijn geld de wereld te verbeteren. Want "de man die rijk sterft, sterft in schande", vond deze briljante selfmade man, die wetenschap, opvoeding en vrede zeer hoog in het vaandel had en de wereld maar liefst 4.000 bibliotheken en menig kerkorgel schonk.

Carnegie Stichting

Na de bemiddeling van White is Andrew Carnegie bereid om de bouw van een wereldvredescentrum in Den Haag mogelijk te maken met een bedrag van 1,5 miljoen dollar. Voorwaarde is dat deze niet alleen het

Met deze roemruchte cheque van 1,5 miljoen dollar maakte Carnegie op 11 mei 1903 de bouw van het Vredespaleis mogelijk.

Permanent Hof van Arbitrage zal huisvesten maar ook een juridische bibliotheek van het allerhoogste niveau. Voor het beheer van het geld en de voorbereiding van de bouw wordt in 1904 een speciale stichting gevormd. Deze Carnegie Stichting is tot aan vandaag nog altijd eigenaar en beheerder van grond en gebouw.

Onderscheiding

Zes jaar later wordt de tweede Haagse Vredesconferentie gehouden en kan na de nodige perikelen rond locatiekeuze en selectie van de architect de eerste steenlegging van het Vredespaleis 'in pais en vree'

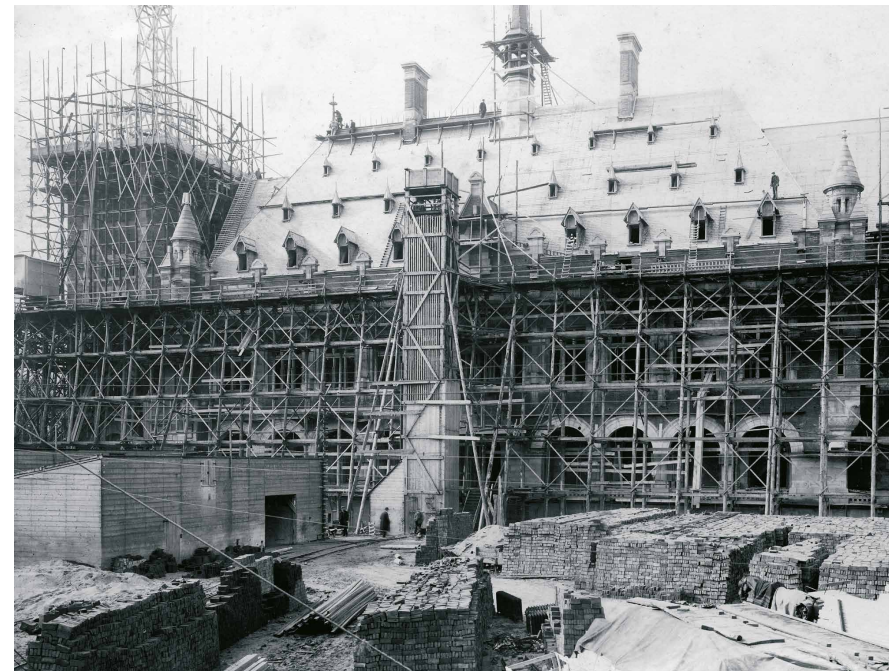
Carnegie ironisch weergegeven als academische vredesengel.

plaatsvinden. Zowel Andrew Carnegie als koningin Wilhelmina laten hierbij echter verstek gaan en gunnen de eer van deze handeling aan een Russische diplomaat. Nog voor deze plechtigheid, maar niet nadat hij door koningin Wilhelmina is onderscheiden met het Grootkruis in de Orde van Oranje Nassau, reist Carnegie weer af naar zijn eigen droomkasteel in Schotland.

Pas vijf maanden later, lang na afloop van de grotere, maar veel taaiere en minder opzienbarende tweede Haagse Vredesconferentie zou de werkelijke bouw van het Vredespaleis eindelijk beginnen. Het uitdagende idee van een wereldomspannend netwerk van niet-aanvalsverdragen kwam op deze tweede conferentie niet verder dan een toekomstdroom en een mogelijk agendapunt voor de derde Haagse Vredesconferentie in 1915.

Die derde conferentie zou er niet meer komen. Het Vredespaleis nog net wel. In 1913 kon het met veel ceremonieel vertoon in aanwezigheid van Andrew Carnegie worden geopend. Op die dag droeg hij trots de koninklijke onderscheiding die hij zes jaar daarvoor van de Nederlandse koningin had gekregen.

De bouw van het Vredespaleis begon in april 1907. In het midden een van de toen zeer moderne hulpmiddelen daarbij, een elektrische bouwlift.

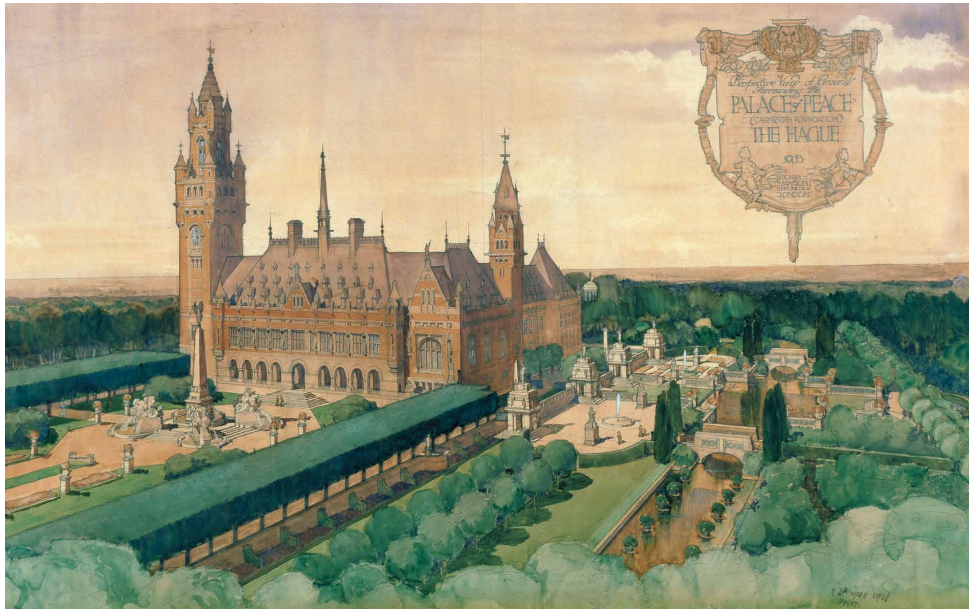

3

Een droompaleis voor de wereldvrede

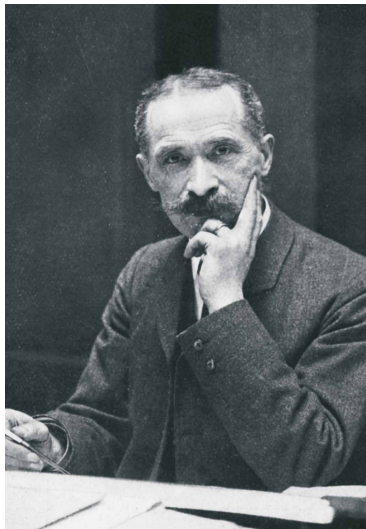
Het Vredespaleis paste volledig bij de droom van een wereldvrede zoals die werd gekoesterd op de eerste Haagse Vredesconferenties. Na zijn voltooiing werd het dan ook toegejuicht als een waar droompaleis voor de wereldvrede, "even machtig en grootsch als de idee van den wereldvrede zelve".

Het Vredespaleis met het oorspronkelijke tuinontwerp door Thomas Mawson, dat vanwege noodzakelijke bezuinigingen soberder is uitgevoerd.

Het Vredespaleis was de kroon op Cordonniers werk. Na enige drang accepteerde hij een serie vereenvoudigingen zoals het schrappen van een tweede grote klokkentoren [zie illustratie op pagina 29].

Het Vredespaleis is ontworpen door de Franse architect Louis Cordonnier [1854-1938] met bijdragen van de Nederlandse bouwmeester J.A.G. van der Steur. Cordonnier maakte eerder naam in de Franse architectenwereld met ontwerpen in de stijl van de Nieuw Vlaamse Beweging, onder meer voor de Beurs van Rijsel [Lille] en het Stadhuis in Duinkerken.

In Nederland was Cordonnier vooral bekend door zijn ontwerp voor de Beurs van Amsterdam. Hij won daarmee de eerste prijs in een internationale prijsvraag maar moest met lede ogen aanzien dat deze Beurs niet naar zijn ontwerp maar naar dat van de Nederlandse bouwmeester Hendrik Berlage werd gebouwd. Voor Cordonnier was de uitslag van eenzelfde competitie om het Vredespaleis ongetwijfeld zijn *finest hour*. Ook deze keer won hij de eerste prijs, maar ditmaal maakte Berlage als een der andere prominente inzenders geen kans. Hij protesteerde wel tegen de keuze van de jury, maar vond geen gehoor.

Een plek met geschiedenis

Het Vredespaleis staat op een plek met geschiedenis. De locatie maakte in de 19^e eeuw nog deel uit van een groot en eeuwenoud landgoed tussen Den Haag en het kleine vissersplaatsje Scheveningen. Dit landgoed "Zorgvliet"

Het Catshuis, residentie van de Nederlandse minister-president.

Groot Hertogin Anna Paulowna schiep een band tussen de Oranjes en de Romanovs.

De Carnegie Stichting schreef in 1905 de prijsvraag uit. Alleen gedetailleerde plannen met Franse toelichting werden geaccepteerd.

werd in de 17^e eeuw gesticht door de beroemde landsadvocaat en schrijver Jacob Cats. In kleinere vorm bestaat het nog steeds. Onder de naam "Catshuis" is het historische woonhuis tegenwoordig ambtswoning van de Nederlandse minister-president.

De grond waarop het Vredespaleis nu rust was afwisselend in aristocratisch en koninklijk bezit. Koning Willem II [1742-1849] en zijn Russische echtgenote,

Groot Hertogin Anna Paulowna [1795-1865], beschikten in de 19^e eeuw in dit lommerrijke gebied over een klein en geliefd zomerpaleis. Na het overlijden van haar man heeft de vorstelijke weduwe nog tot aan haar eigen dood in dit "Buitenrust" gewoond. Tijdens de bouw van het Vredespaleis beleefde het witte paleisje zijn zwanenzang als bouwkantoor en maakte vervolgens plaats voor de aanleg van de tuinen.

Veelbesproken architectencompetitie

Het ontwerp van het Vredespaleis was inzet van een destijds veelbesproken architectencompetitie. Zoals wel vaker met ambitieuze internationale projecten leidde de uitkomst tot felle discussie. De jury bestond uit Europese en Amerikaanse architecten en hoogleraren onder voorzitterschap van de Nederlandse bouwmeester Piet Cuypers, zelf een beroemd architect. Cuypers had niet alleen het Rijksmuseum en het Centraal Station in Amsterdam ontworpen maar ook menige neogotische kerk in Nederland.

De belangstelling voor de ontwerpwedstrijd was groter dan verwacht. Gevraagd en ongevraagd kwamen maar liefst 216 inzendingen met meer dan 3.000 tekeningen uit de hele wereld binnen. Een openbare expositie van deze werken dreigde te mislukken maar werd op het nippertje gered door de toenmalige Nederlandse koningin Wilhelmina [1880-1962].

De jonge vorstin stelde een aantal van haar zalen en salons in het Haagse Paleis Kneuterdijk beschikbaar nadat Pulchri Studio, een kunstenaarsgenootschap aan de Lange Voorhout, ruimte in zijn zalen had geweigerd. Persoonlijke motieven van Pulchri's voorzitter, de gerenommeerde zeeschilder Hendrik Willem Mesdag

Ontwerp van 2^e prijswinnaar A. Marcel uit Frankrijk.

[1831-1915] waren daaraan vermoedelijk niet vreemd. Mesdag opponeerde heftig tegen bouw van het Vredespaleis op zijn huidige plaats. Die lag namelijk precies in het zicht van tuin en atelier achter zijn huis, zoals iedereen nog goed kan zien die tegenwoordig Museum Mesdag bezoekt.

Maandenlange twist

Het heeft maar weinig gescheeld of het Vredespaleis had een heel ander uiterlijk gekregen dan wij nu kennen. Uit de vele ontwerpen selecteerde de jury zes prijswinnaars met twee traditionalistische Franse architecten aan kop. Naast Louis Cordonnier als winnaar van de eerste prijs kreeg A. Marcel, ontwerper van het Petit Palais in Parijs, de eer van de tweede plaats.

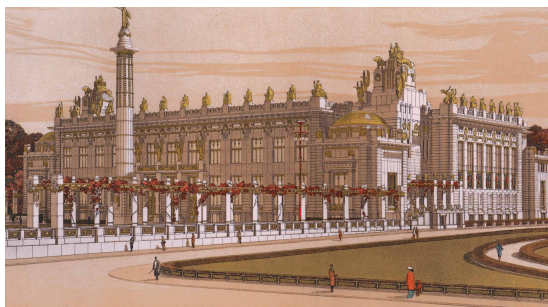
Deze selectie en het eindvoorstel van de jury ten gunste van Cordonnier leidden tot het felste en laatste architectuurdebat uit de Nederlandse geschiedenis voor de doorbraak van het modernisme in de 20e eeuw.

Politici, vakgenoten en burgers betwisten maandenlang elkaars smaak, of het vermeende gebrek eraan.

Menigeen pleitte hierbij ten gunste van de inzendingen van meer vernieuwende architecten als Wendt, Wagner, Saarinen, Greenley & Olin en niet te vergeten onze eigen Berlage. Met de stem van één adviseur uit de Delftse architectenschool van Cuypers sloeg de weegschaal van de opdrachtgever tenslotte door in het voordeel van Cordonnier. In het nadeel derhalve van de vernieuwers, al werkte een noodzakelijke versobering van Cordonniers ontwerp voor de verliezers later ongetwijfeld als een pleister op de wonde.

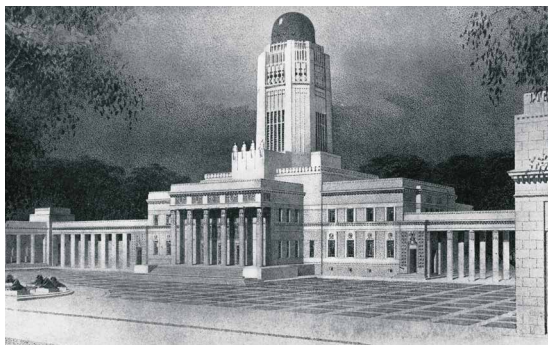
Vereenvoudiging van het ontwerp

Het authentieke ontwerp van Louis Cordonnier was tamelijk overdadig, om niet te zeggen barok. Zo telde het vier in plaats van de twee thans bestaande torens. De 1 miljoen en later zelfs 1,5 miljoen dollar die Carnegie

Ontwerp van 4^e prijswinnaar Otto Wagner uit Oostenrijk.

De grootste concurrent: het moderne ontwerp van de Finse architect Saarinen.

Het ontwerp van Hendrik Berlage. Later verwierf hij internationale faam met het Gemeente Museum in Den Haag.

Van der Steur, uitvoerend architect bij de bouw.

Ontwerp van 1^e prijswinnaar Cordonnier met zijn twee hoge torens.

ter beschikking stelde – een riante bouwsom voor die dagen – was ontoereikend voor de realisatie van het eerste ontwerp. Uitvoering voor die prijs zou met name ten koste zijn gegaan van de stichting van een bibliotheek, het wetenschappelijke hart van het gebouw.

Mede onder druk van Andrew Carnegie zelf, die niet bereid was om zijn schenking voor een derde keer te verhogen, werd tenslotte gekozen voor een vereenvoudiging van het ontwerp.

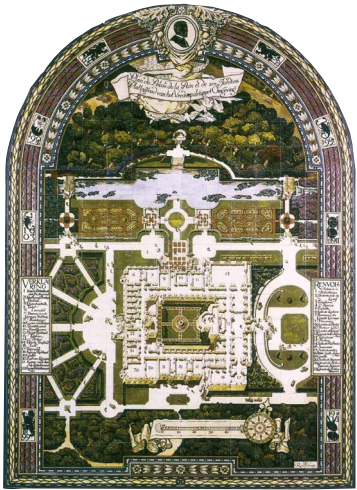
Na onderhandeling met Cordonnier gebeurde dat in collegiale samenwerking met de Haarlemse architect Van der Steur. Deze werd tevens benoemd tot uitvoerend architect bij de bouw. De invloed van Van der Steur heeft onmiskenbaar bijgedragen aan de kwaliteit van het resultaat. Later zou hij nog de ontwerper worden van het eerste Academiegebouw.

Classicistische structuur

Het Vredespaleis is in zes jaar tijd gebouwd. In 1913 opende het zijn poorten. Het is een groot, carrévormig gebouw met een plint van grijze Belgische natuursteen en gevels van rode Hollandse baksteen in een gecombineerde neogotische en neobarokke stijl. Het heeft schuine leisteen daken, twee verschillende torens en een

westelijke gevel die visueel weinig onderdoet voor de kwaliteit van de voorgevel.

Het Paleis met zijn entreegebied en omliggende tuinen is op een classicistische manier geordend: op de noord-zuid as met een sterke symmetrie in de assenstructuur en de verdeling van de ruimte. Het gebouw heeft een bescheiden binnencour met fontein. Om het gebouw liggen tuinen die tot de meest geslaagde ontwerpen behoren van de Engelse landschapsarchitect Thomas Mawson.

Tegeltableau met plattegrond van Vredespaleis en tuin maakt de classicistische structuur van het bouwwerk zichtbaar.

Wintersneeuw tooit het Vredespaleis op zijn vredigst.

Voor de vijvers maakte Mawson handig gebruik van een natuurlijke waterloop door het terrein, de beroemde Haagse Beek. Deze beek ontspringt in de nabijgelegen duinen en stroomt nog steeds via een watergang onder de vijvers door naar een waterpartij in het centrum van Den Haag, de zogeheten Vijverberg.

Belichaming van een idee

Het Vredespaleis is door zijn locatie, zijn volume en architectonische kwaliteit een gebouw van on-Nederlandse grandeur. Dat was ook precies de bedoeling. Meer dan om de huisvesting van een gerechtelijke organisatie ging het bij dit project om de belichaming van een idee. Wat het Hof in de beginjaren als internationale juridische instelling aan gezag tekort kwam, compenseerde het ruimschoots door het imposante karakter, de kunstzinnige aankleding en uitbundige symboliek van zijn behuizing.

Het Vredespaleis paste volledig bij de droom van een wereldvrede zoals die werd gekoesterd op de eerste Haagse Vredesconferentie. Na zijn voltooiing werd het dan ook toegejuicht als een waar droompaleis voor de wereldvrede, even "machtig en grootsch als de idee van den wereldvrede zelve", in de woorden van een ontroerde schrijver uit die dagen.

Eén grote stijlkamer

Het majestueuze exterieur van het gebouw is onmiskenbaar, maar doet zelfs nog sober aan vergeleken met de rijkdom van het interieur. Wie het gebouw betreedt wordt verrast door een ongekende rijkdom aan toegepaste materialen, zoals allerlei soorten marmer, natuursteen, hout en ceramiek, en de vele kunstzinnige toepassingen van tegels, glas-in-lood

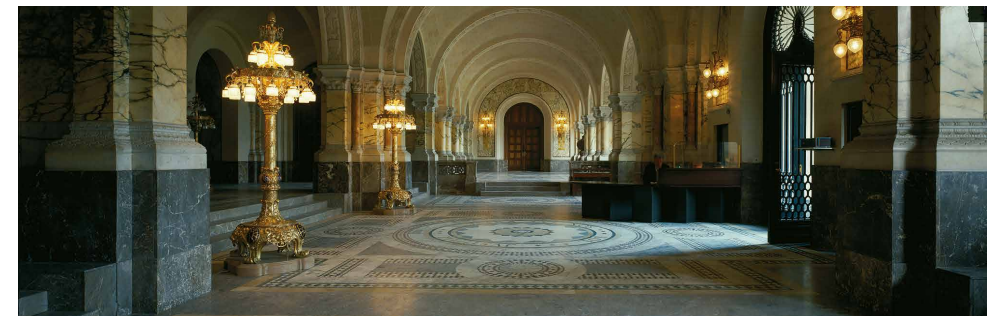

Herman Rosse, ontwerper van vele decoraties, en Sophia Luijt, tuinarchitecte bij Mawson. Kort na hun ontmoeting tijdens de bouw van het Vredespaleis trouwden zij met elkaar. Zij maakten verder carrière in Amerika en stichtten een groot gezin.

"Zon van de Gerechtigheid", een vloermozaïek in Italiaans marmer.

De Grote Vestibule gezien in de richting van de Grote Rechtzaal.

en wandschilderingen. Tezamen met een schat aan excellente kunstobjecten en voorwerpen van kunstnijverheid vormt het interieur van het Vredespaleis in feite één grote stijlkamer; één waarin het 19e eeuwse

stempel nog overheerst maar waarin de 20e eeuw al zijn eerste sporen zet.

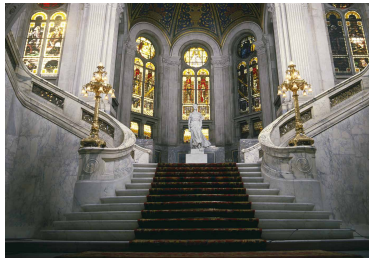
Grote Vestibule

De Grote Vestibule met zijn booggewelven, zijn Italiaans marmeren vloeren en pilasters en zijn ingelegde kunstwerk ["Sol justitiae illustra nos"] maakt een overweldigende indruk. Deze eerste impressie wordt nog versterkt door de monumentale statietrap naar de

eerste verdieping met gouden kandelabers en zicht op een groot marmeren beeld, de allegorische voorstelling van "Vrede door recht" van de Amerikaanse beeldhouwer O'Connor. Dit werk is een geschenk van de Verenigde Staten.

De imposante achtergrond van deze trap bestaat uit een reeks gewelfde nissen met daarin een zevental grote glas-in-loodramen met een stoet aan allegorische vrouwenfiguren, een Nederlands kunstwerk van Jan Schouten uit het Delftse atelier "Prinsenhof". In het midden

hiervan figureert ook hier weer 'Vrede' omstraald door het licht van een rijzende zon en met aan beide zijden een aantal paranimfen, voorstellende 'goede werken' als

De centrale trap naar de eerste verdieping met bovenaan het beeld van O'Connor, "Vrede door Recht".

Madeleine Albright, de Amerikaanse oud-minister van Buitenlandse Zaken onder Besnard's "Vrede door Recht".

Illustere bezoekers van het Vredespaleis, de Dalai Lama en Paus Johannes Paulus.

kunst, wetenschap, nijverheid en handel - Ars, Scientia, Industria en Mercaturia.

De Grote Vestibule op de begane grond strekt zich aan weerszijden van de centrale trap uit over de hele breedte van het paleis. Hierdoor biedt het aan elke kant toegang tot een van de twee 'hoofdpodia' van het internationaal recht, de Grote Rechtzaal in de rechtervleugel en de Kleine Rechtzaal in de linkervleugel van het gebouw. De Grote Rechtzaal is een indrukwekkende, geheel in eikenhout gelambriseerde ruimte, bekleed met wandtapijten, muur- en plafondschilderingen en kroonluchters van Boheems kristal.

Grote Rechtzaal

Eén wand van de Grote Rechtzaal wordt volledig in beslag genomen door een groot schilderij met de voorstelling van drie wijze mannen die strijdende partijen verdrijven met de vrouwelijke Vrede als triomfator op de voorgrond. Dit werk draagt eveneens de titel "Vrede door Recht". Het is gemaakt door de 19^e eeuwse Franse schilder Albert Besnard [1849-1934] en was een van de geschenken van Frankrijk. Meer nog dan naar dit schilderij gaat de aandacht in deze ruimte uit naar de vier enorme glas-in-lood ramen achter de lange magistratentafel, een kunstwerk van de Engelse ontwerper Douglas Strachan.

Het hoofdthema van dit Britse geschenk heet "De ontwikkeling van het Vredesideaal". Analooq aan de glas-in-lood ramen in middeleeuwse kathedralen bieden de ramen van dit werk een historisch en allegorisch beeldverhaal door de eeuwen heen. Van de tijden van oorlog, verovering en overheersing door de krachten van het kwaad naar de tijden van orde en harmonie en naar een visionaire toekomst onder de noemer van "Vrede Gerealiseerd". Tegen dit decor vinden de grote zittingen van het ICJ plaats, maar ook menige conferentie met deelname door internationale wereldleiders en geestelijk leiders.

De Russische vaas weegt ongeveer 3200 kilo en draagt het embleem van de Romanovs, een dubbele adelaar.

Antichambre

De Kleine Rechtzaal aan de andere zijde van het gebouw is met name bestemd voor zittingen van het Permanent Hof van Arbitrage. Een opmaat tot deze ruimte vormt een rijk met tegels beklede en gedecoreerde antichambre, die doorgaans de ruimte met de Russische vaas wordt genoemd.

In een nis van deze ruimte is de vloer verstevigd om een manshoge groene, jaspismarmeren vaas met goudbeslag te kunnen dragen. Deze vaas is een geschenk van Tsaar Nicolaas II. Zoals op zo veel plaatsen in het gebouw gaat ook dit geschenk vergezeld met Latijnse spreuken aan de wand. "De Vrede dooft de oorlogsvlammen uit" en "Gerechtigheid verheft een volk" zo luiden de vredesopwekkingen op deze plek.

Zicht op de Kleine Rechtzaal vanaf de tafel van de arbiters.

Kleine Rechtzaal

De Kleine Rechtzaal zelf is ingetogener, maar zeker zo karaktervol als de Grote Rechtzaal. Door zijn combinatie van eikenhouten lambriseringen, en houten zwaluwstaartplafond en ook hier weer het mooi gefilterde licht door glas-in-lood ramen heerst er een sfeer van warme ernst.

Anders dan in de Grote Rechtzaal zitten de arbiters van het Hof in deze zaal niet met hun rug naar het raam maar naar het geschilderde ontwerp van een gobelin. Van deze "Verheerlijking van de Vrede" bleef het origineel

helaas onvoltooid omdat de kunstenaar de Eerste Wereldoorlog niet overleefde.

In de Kleine Rechtzaal wordt de initiatiefnemer van de eerste Haagse Vredesconferentie Nicolaas II [1868-1918] eer bewezen met een kunstwerk. De vorst, die later met zijn hele gezin slachtoffer zou worden van revolutionair geweld, is hier nog in bedachtzame pose afgebeeld op een levensgroot portret van de Haagse schilderes Sophie Hirschmann [1871-1937].

Japanse Zaal

Hoewel ook de fraaie kantoorinterieurs van de rechters en de griffie het beschrijven waard zijn, richten we de blik hierna op de belangrijkste ruimten op de eerste verdieping. Hier ligt aan de voorzijde de Japanse Zaal, door velen als een kunstzinnig hoogtepunt van het Vredespaleis beschouwd.

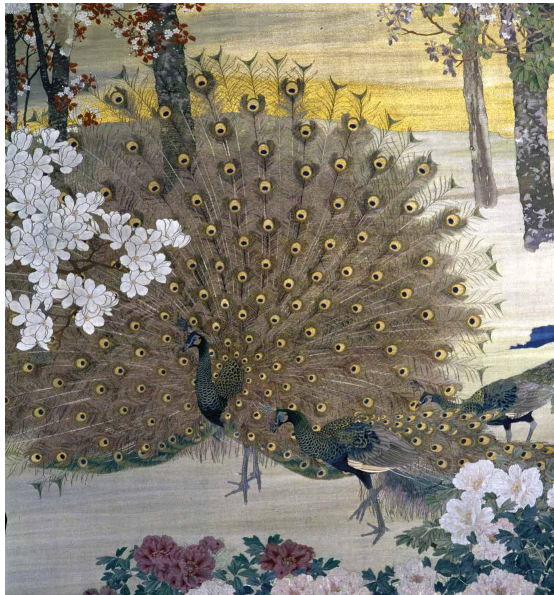
Deze sprookjesachtige ruimte doet zijn naam eer aan door een wandbekleding met zes grote zijden gobelins, een kostbaar geschenk van de Japanse regering. Deze wandkleden zijn ontworpen door de Japanse kunstenaar Jimbei Kawashima II. Ze zijn geïnspireerd op de Franse gobelinkunst maar geweven in een andere, zeer verfijnde maar bewerkelijke techniek. Door gebruik van een ragfijne zijdedraad is de schering- en-inslag vrijwel onzichtbaar.

Het werk van Kawashima draagt de poëtische titel "Honderd bloemen en honderd vogels in de late lente en de vroeger zomer" en toont een waar paradijs aan vogels, bloemen, bloesems en planten. Met het weven van deze wandtapijten uit de kostbare Gōshū-zijde [totaal ruim 90 m²] zijn bijna 50.000 ververs en wevers – u leest het goed – ongeveer vijf jaar bezig geweest.

Maar ook al is de Japanse Zaal allereerst beroemd als een schitterend 'geweven paradijs', ook de kunstobjecten en materialen uit andere landen maken haar tot een ruimte van museaal belang. Zo staan hier twee grote cloisonnévazen en een tempelvaas [geschonken door China], olifantstanden op voet uit Siam [Thailand] en ligt op de grond een van de grootste Perzische tapijten ter wereld, een geschenk uit Turkije. Samen met de rozenhouten lambrisering uit Brazilië, ingelegd met vergulde geometrische en organische motieven, is dit geheel voor iedere kunstliefhebber een lust voor het oog.

"Rode bloemen", detail van het zijden wandtapijt in de Japanse zaal met de poëtische titel "Honderd bloemen en honderd vogels in de late lente en de vroeger zomer".

Een pauw pronkend in volle pracht, detail uit het Japanse wandtapijt.

Ferdinand Bolzaal

Een ander kunsthistorisch hoogtepunt van het Vredespaleis is de Ferdinand Bolzaal, een 17^e eeuwse stijkkamer op de eerste verdieping. Deze is zowel door het Permanent Hof van Arbitrage als door het Internationaal Gerechtshof als raadkamer gebruikt en dient tegenwoordig als vergaderzaal. Door zijn inrichting met prachtige schilderijen en plafondschilderingen uit de Nederlandse Gouden Eeuw is deze ruimte de waardige Europese evenknie van de Japanse Zaal.

"Aeneas ontvangt van Venus zijn nieuwe wapenuitrusting in Vulcanus' smidse". Detail uit schilderij door Ferdinand Bol.

De zaal is genoemd naar de maker van de drie enorme schilderijen die hier de wanden sieren, Ferdinand Bol [1616-1682], een van de beroemdste leerlingen van de grote Rembrandt. De schilderijen meten elk ongeveer 4x4 meter en behoren tot zijn latere rijpe werk. Twee ervan hebben oudtestamentische taferelen tot onderwerp: de "Vondst van Mozes" en "De Aanbieding van geschenken bij de bouw van Salomons tempel". Het derde paneel stelt een onderwerp voor uit de Griekse mythologie "Aeneas ontvangt van Venus zijn nieuwe wapenuitrusting in Vulcanus' smidse", in dit paleis een even subtiele als toepasselijke vingerwijzing naar de zwakke plek van elke oorlogsvoerder, hoe machtig ook.

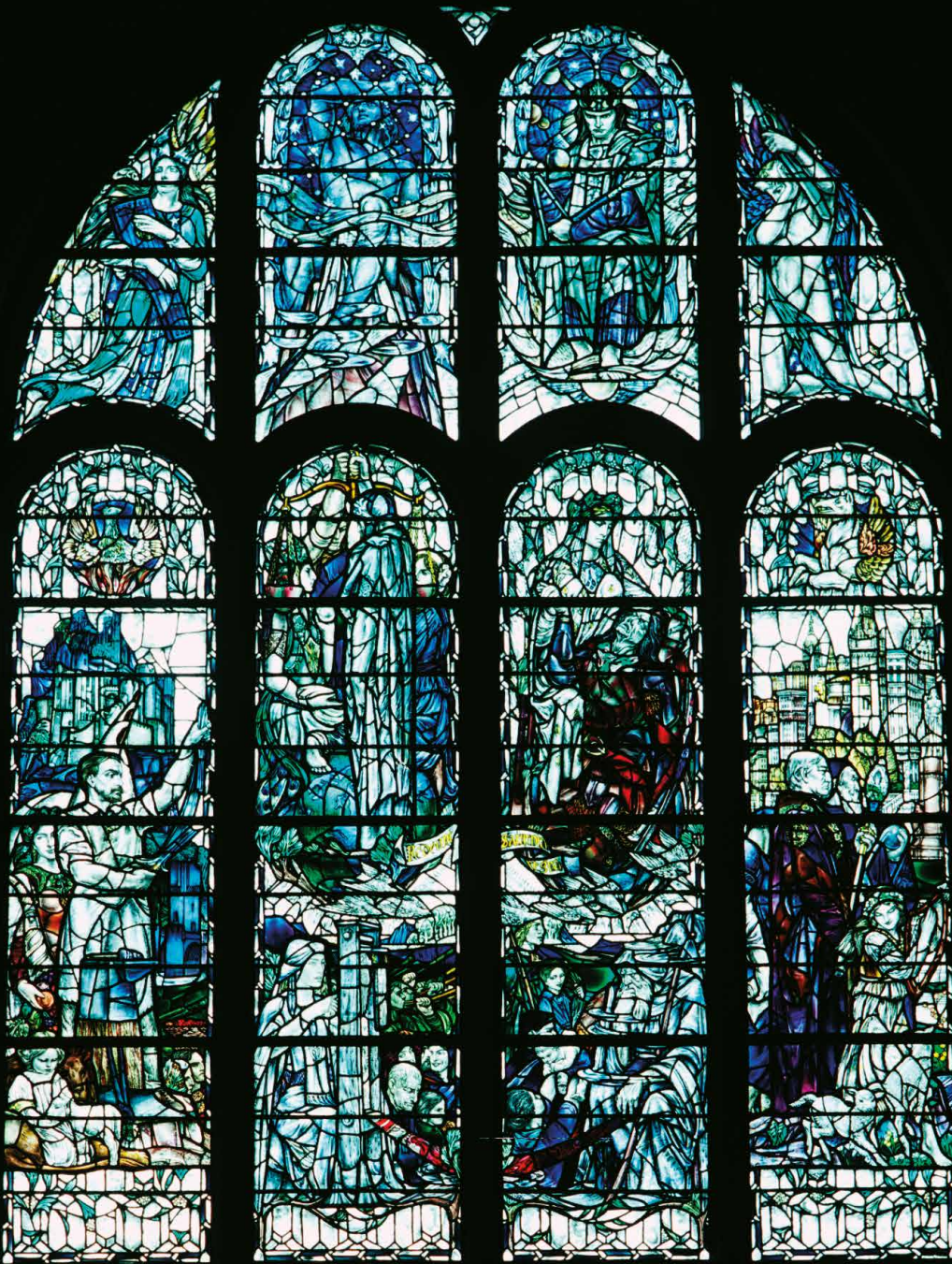
"Aanbieding van geschenken bij de bouw van Salomons tempel". Detail uit schilderij door Ferdinand Bol.

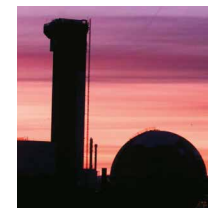
Van minstens zo groot belang zijn de plafondschilderingen in deze zaal, een drieluik van de schilder en graveur Gerard de Lairese [1640-1711]. Deze 17^e eeuwse schilder stond onder invloed van het Franse classicisme en schilderde minder 'Rembrandteske' dan Ferdinand Bol. Zijn op linnen geschilderde plafonddukken behandelen klassieke onderwerpen als "Concordia vertrappt de geketende Mars" en "Minerva bedwingt de harpijen Geweld, Nijd en Bedrog". Het centrale middenstuk bevat de "Maagd van Amsterdam" met haar vrijheidshoed, als het symbool van de stedelijke handelsvrijheid, omringd door Mercurius en kleine engeltjes, zogeheten putti, die haar kronen met een scheepskroon.

4

Venster naar de wereld

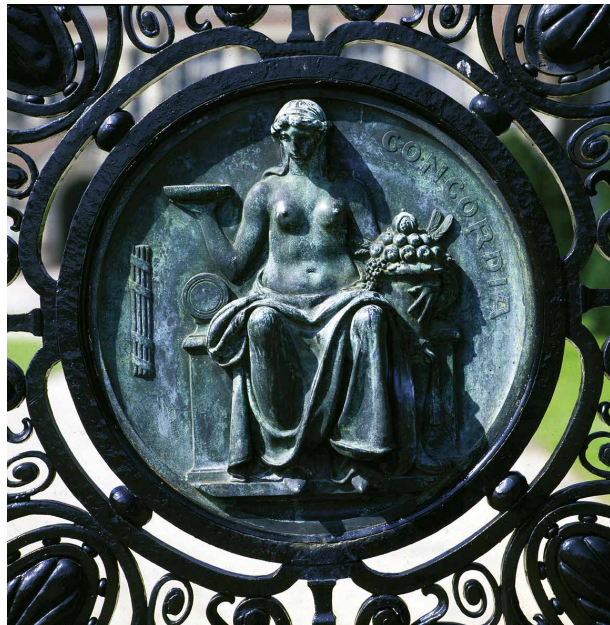
Sinds de dagen van de Haagse Vredesconferenties is het ideaal van de wereldvrede onverminderd actueel. Dit ideaal, hoe zwaar ook op de proef gesteld in de 20^e eeuw, wordt in het Vredespaleis vol overtuiging gediend. Wie vanuit dit Haagse venster de wereld beziet, mag hoop koesteren voor de toekomst. Steeds meer landen verkiezen het juridische strijdperk boven het militair geweld.

De Algemene Vergadering van de VN in New York benoemt samen met de Veiligheidsraad de vijftien rechters van het Internationaal Gerechtshof.

Het Vredespaleis betreft men via twee monumentale smeed-ijzeren entreehekken. Ze worden gesierd met vier bronzen reliëfs van symbolische vrouwenfiguren: Amicitia en Pax, Justitia en Concordia [hier afgebeeld].

Het Internationaal Gerechtshof [ICJ] is het voornaamste gerechtelijke orgaan van de Verenigde Naties. Bewust ver weg van het hectische politieke centrum van de VN in New York wijdt het Hof zich in de relatieve rust van het Haagse Vredespaleis aan de juridische oplossing van statelijke geschillen. Vanuit dezelfde ambiance dient het zelfstandige Permanent Hof van Arbitrage [PCA] ditzelfde doel door middel van arbitrage.

In het wereldnieuws

Het Internationaal Gerechtshof en het Permanent Hof van Arbitrage zijn tegenwoordig regelmatig in het wereldnieuws. Dit komt niet alleen door de groei maar ook door de aard van de door hen behandelde zaken.

Conflicten rond kwesties als de gijzeling van Amerikaanse burgers in Teheran, de terroristische aanslag op een passagiersvliegtuig boven het Schotse

Lockerbie, aanklachten wegens genocide op de Balkan of de muur die Israël bouwt op bezet Palestijns gebied trekken veel internationale belangstelling.

Bij andere zaken is de publieke betrokkenheid soms nog groter, maar blijft de belangstelling beperkt tot de eigen regio, zoals in kwesties rond visserijrechten, het bezit van eilanden in grensgebieden of omstreden grenslijnen in grondstofrijke woestijngebieden.

Het ICJ is de voortzetting van het Permanent Hof van Internationale Justitie [PCIJ], in 1920 door de Volkenbond in het leven geroepen. Deze voorganger van het huidige gerechtshof

Het logo van het ICJ: een rijzende zon die met haar stralen Vrouwe Justitia op de voorgrond beschijnt. Zij zit op een pedestaal boven twee halfronden die de wereld symboliseren, met in één hand een weegschaal en in de andere een palmtak. Het zegel is deels omkransd door bladeren, net als in het embleem van de Verenigde Naties.

Grenzen en grondstoffen zijn van oudsher een potentiële bron van conflict tussen volken en staten. Het ICJ helpt om ze juridisch op te lossen. Soms komen conflicten tot een geweldadige uitbarsting en wordt het ICJ helaas pas achteraf gevraagd om te oordelen over het rechtmatige gebruik van militair geweld.

milieu- en luchtvaartkwesties, maar ook met onderwerpen als de rechtmatigheid van het gebruik van geweld, inclusief nucleaire wapens, militaire interventies en zaken van humanitair recht. Meer dan de helft van de behandelde zaken ging over gebieds- en grensgeschillen. Vooral de dekolonisatie van Afrika was hier debet aan, met nieuwe staten die groot belang hechten aan de stabiliteit van hun grenzen.

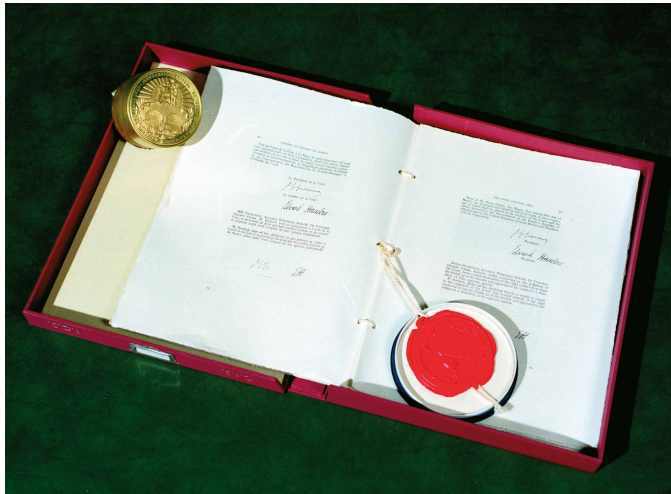
loste tientallen geschillen op die voortvloeiden uit de Eerste Wereldoorlog en produceerde bovendien een aantal adviezen die vrijwel alle zijn opgevolgd.

De Tweede Wereldoorlog maakte een praktisch einde aan het functioneren van dit eerste Hof. Het Vredespaleis werd in die oorlogsperiode door de Duitse bezettingsmacht in Nederland met rust gelaten en niet geplunderd. Gelukkig bleef het ook gespaard bij geallieerde bombardementen in zijn omgeving.

Conferentie van San Francisco

De Verenigde Naties werden direct na de Tweede Wereldoorlog opgericht tijdens de Conferentie van San Francisco [1945]. Men koos het ICJ als zijn nieuwe gerechtelijk orgaan. De argumenten voor de vorming van een vernieuwd Hof waren zowel van psychologische als praktische aard. De Algemene Vergadering wilde duidelijk breken met de tijd van de Volkenbond, zij wenste een nieuwe en minder eurocentrisch gerichte wereldgemeenschap en verlangde snelle uitbreiding van het aantal aangesloten staten.

Het ICJ bestaat nu meer dan 50 jaar, ruim een halve eeuw waarin het zich heeft beziggehouden met gebieds- en grensgeschillen, zeerecht- en visserijconflicten,

Een origineel vonnis met de lakzegel van het ICJ. Het zegel is in 1922 ontworpen door de Nederlandse beeldhouwer J.C. Wienecke.

De rechters van het ICJ vertegenwoordigen alle continenten in de wereld. Hier portretten van de vier oud-presidenten Jennings, Guillaume, Schwebel en Shi, de eerste vrouwelijke rechter Rosalyn Higgins en van rechter Oda, die 27 jaar lang lid was van het ICJ.

Beginsel van instemming

Het Hof kan een zaak alleen in behandeling nemen als de betrokken staten met de bevoegdheid van het hof ingestemd hebben. Dit "beginsel van instemming" is een fundamenteel uitgangspunt bij de beslechting van internationale geschillen. Staten zijn immers soeverein en vrij om zelf de middelen te kiezen om hun geschillen op te lossen.

De vereiste instemming kan in een afzonderlijke overeenkomst worden geregeld, maar is meestal vooraf vastgelegd in internationale verdragen en declaraties. Soms trekken staten die eenzijdig door een andere staat worden gedaagd de bevoegdheid van het Hof in twijfel. In zulke gevallen doet het Hof eerst een uitspraak over zijn bevoegdheid om vervolgens een zaak wel of niet te behandelen.

Bindende uitspraken

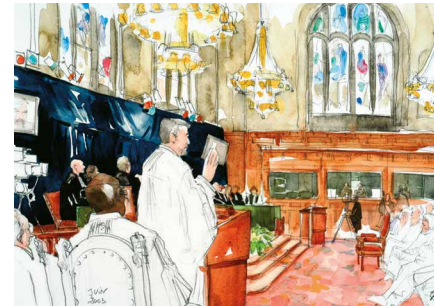
De duur van een zaak is afhankelijk van de complexiteit en motivatie van staten. Gemiddeld duurt een procedure vier jaar. Hoorzittingen hebben plaats in de Grote Rechtzaal van het Vredespaleis en zijn in principe openbaar. De rechters, 15 in getal, beraadslagen achter gesloten deuren.

Een vonnis van het Hof komt met meerderheid van stemmen tot stand, is bindend en kent geen recht van beroep.

Secretaris-generaal van de VN Kofi Annan leidde de vredesonderhandelingen over Cyprus in het Vredespaleis [2003].

indienen. Die moet dan wel betrekking hebben op een onderwerp op het eigen werkgebied. Anders dan vonnissen zijn de adviezen niet bindend.

Artistieke impressie van de officiële inauguratie van Moreno Ocampo, hoofdanklager van het Internationaal Strafhof [2003].

Dossiers bevatten vaak allerlei landkaarten van verschillende betrokken partijen. Hier een kaart uit de succesvol beslechte zaak tussen Qatar en Bahrein.

"Elk lid van de Verenigde Naties verbindt zich, de beslissing van het Internationaal Gerechtshof na te leven in iedere zaak waarbij het partij is", aldus artikel 94 van het VN-Handvest. Weigert een staat het vonnis uit te voeren dan kan de andere partij een beroep doen op de Veiligheidsraad.

Ongeveer een vijfde van alle zaken voor het Hof zijn adviesprocedures. De VN-organen [waaronder de Algemene Vergadering en de Veiligheidsraad] en de gespecialiseerde organisaties van de VN mogen een adviesverzoek over een juridische kwestie

Hof wordt goed benut

Het Hof heeft drukke maar ook relatief rustige periodes gekend. Sinds 1985 groeit het aantal zaken dat voor het Hof wordt gebracht gestaag. Doorgaans staan er meer dan twintig zaken op de rol, met soms zelfs pieken van 28 zaken per jaar [1999]. In totaal hebben momenteel 191 staten en, voor het vragen van advies, een aantal internationale organisaties toegang tot het Hof. Relatief gezien wordt de instelling goed benut.

Studie van de 130 vonnissen en adviezen leert dat het Hof meerdere explosieve situaties heeft afgewend en menigmaal de betrekkingen tussen staten heeft helpen herstellen.

Een beperkte selectie uit zulke zaken bij het ICJ: De oliestaatjes Qatar en Bahrein lagen al sinds beider onafhankelijkheid van Brits protectoraat met elkaar in de clinch over hun grens te land en ter zee in de Arabische Golf.

Het Hof maakte een einde aan jarenlange spanningen en incidenten door een aantal eilandjes tussen beide staten te verdelen en een nieuwe zee-grens te trekken. De vreugde hierover was groot. Zowel Qatar als Bahrein riepen de dag van het vonnis uit tot nationale feestdag [1991-2001].

Bloedvergieten werd voorkomen door de oplossing van een gevoelig grensgeschil tussen Botswana en Namibië inzake de soevereiniteit over een 3,5 km² groot eiland in de Chobe-rivier. Het Hof oordeelde dat dit eiland Kasikili/Sedudu tot het grondgebied van Botswana behoort, waarop Namibië verklaarde dit vonnis te zullen naleven [1996-1999].

Een hoog opgelopen visserijconflict over de maritieme grenzen in de Golf van Maine leidde tot een gecompliceerde rechtszaak van Canada tegen de Verenigde Staten. Om een dreigende vlootoorlog van woedende vissers uit te sluiten haalden partijen alle denkbare argumenten van stal om hun eigen belang te bepleiten. Uiteindelijk

trok het Hof de grens die tot vandaag de dag wordt gerespecteerd [1981-1984].

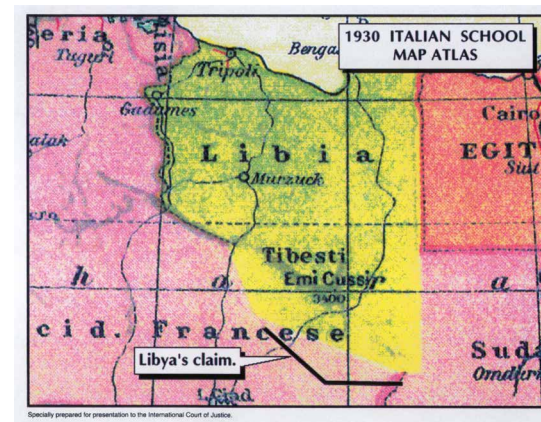
Het Hof maakte een einde aan een jarenlang conflict tussen Indonesië en Maleisië over het bezit van twee eilandjes in de Celebes Zee ten noordoosten van Borneo. Indonesië claimde de soevereiniteit hiervan op grond van wetgeving die terugging tot de koloniale tijd onder Nederlands gezag. Het Hof besliste ten gunste van

Maleisië, een vonnis waar Indonesië zich in schikte [1998-2002].

Een conflict tussen Kongo en België over een Belgisch arrestatiebevel tegen de [toenmalig] Kongolese minister van Buitenlandse Zaken over uitlatingen, die zouden aanzetten tot haat tegen de Tutsi's, werd door het Hof beslecht. Het Hof oordeelde dat een minister onder het volkenrecht immuniteit geniet voor daden tijdens zijn ambtsperiode [2000-2002].

Luchtfoto van een klein eiland in de Chobe-rivier, jarenlang de inzet van een grensconflict tussen Botswana en Namibië. Het hof oordeelde dat deze 3,5 vierkante kilometer toebehoort aan Botswana.

In de 19^e eeuw mocht België een spoorweg naar Duitsland aanleggen over Nederlands grondgebied. Een geschil over revitalisatie van deze "IJzeren Rijn" is voorgelegd aan het Permanent Hof van Arbitrage.

Grenskwesties op het Afrikaanse continent zijn nog vaak een erfenis uit koloniale tijden. Zo ook bij het conflict tussen Libië en Tsjaad over de Aouzoustrook in de Sahara.

Nieuw Zeeland en Australië zetten zich bij het Hof tegen het nemen van atoomproeven in de Stille Zuidzee door Frankrijk.

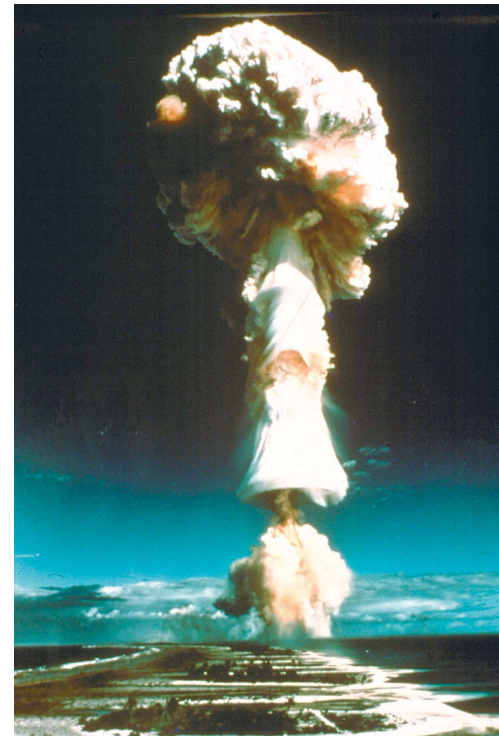
Het Hof vond een oplossing inzake een grensgeschil tussen Libië en Tsjaad over de zogeheten Aouzoustrook. Om dit, vermoedelijk olierijk gebied van 125.000 km² in de Sahara hadden de twee landen al jarenlang een gewapend conflict. Het Hof besliste in het voordeel van Tsjaad. Een paar maanden later trokken alle Libische troepen zich terug uit het door hen bezette gebied, onder toezicht van VN-waarnemers [1990-1994].

Involed op politiek en diplomatie

Ook al zijn ze bindend, niet alle vonnissen van het Hof worden altijd opgevolgd, net zo min als de bevoegdheid van het ICJ altijd wordt erkend. Hetzelfde lot dreigt altijd voor het navolgen van adviezen. Door aan te kloppen bij de Veiligheidsraad kunnen staten proberen om uitvoering van vonnissen af te dwingen. In de praktijk komt dit echter nauwelijks voor, waarschijnlijk vanwege de kans om door een veto in de V-Raad te worden getroffen.

Toch kunnen ook niet uitgevoerde vonnissen, adviezen of procedures tegen de bevoegdheid van het Hof invloed hebben. De juridische analyses en oordelen van dit vooraanstaande college van internationale rechtsgeleerden spelen namelijk ook een rol op het politieke en diplomatieke vlak, met alle media-aandacht die daar tegenwoordig bij hoort.

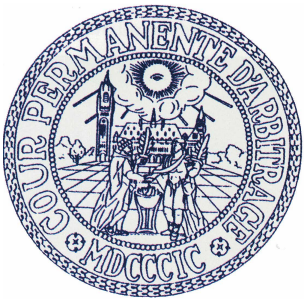
Een goed voorbeeld daarvan is de zaak van Australië en Nieuw Zeeland tegen Frankrijk. Dit land wilde kernproeven nemen in de dampkring boven de Stille Oceaan. Frankrijk verweerde zich tegen de bevoegdheid van het Hof in deze kwestie. Nog voordat hierover definitief was besloten maakte de Franse regering bekend deze kernproeven vanaf 1974 te beëindigen. De behandeling van de eerste fase in deze zaak en de publiciteit hierover maakten daarmee een eindvonnis overbodig.

Een zaak die heel sterk de aandacht heeft getrokken is de beoordeling van de juridische consequenties van de Israëlische muur op bezet Palestijns gebied. Het ICJ verklaarde de aanleg hiervan in strijd met het volkenrecht, voorzover deze afscheiding zich bevond op bezet Palestijns gebied, en adviseerde in die zin aan de Algemene Vergadering van de VN.

Sommige zaken trekken veel media-aandacht.

Het logo van het Permanent Hof van Arbitrage is een uitdrukking van het bemiddelende en verzoenende karakter van deze instelling.

Het PCA kent geen rechters maar arbiters.

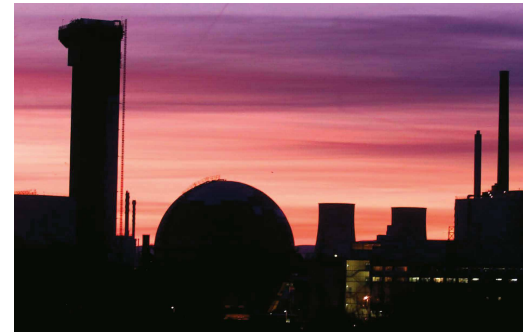

Herwonnen betekenis Permanent Hof van Arbitrage

Sinds het begin van de 21e eeuw is het Permanent Hof van Arbitrage bezig aan een revitalisatie en behandelt een groeiend aantal zaken. Deze ommekeer heeft twee oorzaken. Staten hebben arbitrage herontdekt als een aantrekkelijk alternatief en ook geschillen tussen één staat en een andere partij, zoals een publieke organisatie, onderneming of zelfs een particulier, kunnen tegenwoordig aan dit Hof worden voorgelegd. Hierdoor heeft het PCA de laatste vijftien jaar meer zaken behandeld dan in de veertig jaar ervoor. In de toekomst wordt een verdere groei verwacht van zaken waarbij staten betrokken zijn, in het bijzonder op het gebied van zeerecht, internationaal milieurecht en investeringsgeschillen.

Soms kan het in het belang van staten zijn om een geschil te laten arbitrerend. In dat geval is deze rechtsgang een bewuste keuze. Bij deze categorie valt te denken aan uiteenlopende zaken, zoals:

- het geschil tussen Eritrea en Yemen over de soevereiniteit van een aantal eilanden in de Rode Zee en de maritieme grensafbakening tussen deze twee staten.
- het geschil tussen Eritrea en Ethiopië inzake de vaststelling van hun

Zonsondergang boven de nucleaire opwerkingsfabriek in het Engelse Sellafield. Ierland en Engeland proberen langs de weg van arbitrage een oplossing te vinden voor hun conflict over deze milieukwestie.

landsgrens, hun bij dit conflict over en weer geleden oorlogsschade en de tijdens hun oorlog gepleegde schendingen van internationaal humanitair recht.

- het geschil tussen België en Nederland inzake de "IJzeren Rijn" spoorlijn.

In andere gevallen wordt deze vorm van geschillenbeslechting bepaald door het van toepassing zijnde internationale rechtsregime. Bij deze tweede categorie moet worden gedacht aan bijvoorbeeld

arbitrages die plaatsvinden onder een multilateraal verdrag, zoals het VN Zeerechtverdrag.

Voorbeelden hiervan zijn het geschil tussen Ierland en Engeland over de vervuiling van de Ierse Zee inzake de Sellafield nucleaire faciliteit, het geschil tussen Guyana en Suriname inzake de maritieme grens, en het geschil tussen de Caraïbische eilandstaten Barbados en Trinidad/Tobago inzake de grensbepaling van de exclusieve economische zone en het continentale plat.

Tot slot

Het Vredespaleis zal ook in de 21^e eeuw een hoofdrol spelen in de ontwikkeling en de toepassing van het

internationaal recht. Ieder conflict dat hier wordt voorgelegd voor studie, arbitrage of rechtspraak is een kleine stap op weg naar wereldvrede.

Om dit te onderstrepen een citaat uit het dagboek van Andrew Carnegie, geschreven op de avond na de opening van het Vredespaleis in 1913.

"Niets dat de mensheid tot nu toe heeft volbracht evenaart de vervanging van oorlog door gerechtelijke uitspraken, gebaseerd op het volkenrecht dat langzaam maar zeker de hoeksteen zal worden, zo lang verworpen door de bouwers van het grote bouwwerk van de Beschaving."

Het Vredespaleis vanuit de lucht gezien.

Hoop op vrede, werken aan gerechtigheid

Het verlangen naar vrede en het voeren van oorlog bestaan al sinds mensenheugenis naast elkaar. Zal de mensheid er ooit in slagen al haar conflicten zonder geweld, langs de weg van het recht op te lossen? Wie de geschiedenis van de vorige eeuw overziet kan gemakkelijk vervallen in pessimisme en twijfelen aan het realiteitsgehalte van dat hooggestemde ideaal.

Het Vredespaleis is bijna 100 jaar geleden in het leven geroepen. Als een symbool van de hoop, maar ook als een concrete 'werkplaats' voor vreedzame geschillenbeslechting tussen staten. Het Permanent Hof van Arbitrage en het Internationaal Gerechtshof hebben

Het Vredespaleis is voor de tweede keer gebouwd, maar dan op schaal. Het staat in Madurodam, de beroemde miniatuurstad in Den Haag. Madurodam heeft een jeugdburgemeester en een jeugdgemeenteraad, bestaande uit scholieren van 16 en 17 jaar. Hier een deel van de raad bijeen, onder wie – met ambtsketen – de burgemeester. Gezeten naast het Vredespaleis roepen zij jongeren van alle landen op zich in te zetten voor vrede en recht.

Mr. Hans van den Broek

sindsdien tal van kleinere en grotere conflicten behandeld. En ook al heeft dit oorlogen niet uitgebannen, het heeft de internationale gemeenschap wel geleerd dat er humane, juridische wegen zijn voor de oplossing van problemen.

De beschavingsweg van de mensheid is lang en moeizaam. Duizenden jaren al zwaait homo sapiens met het zwaard en pas sinds enkele honderden jaren is er het internationaal recht als waardig alternatief voor oorlogvoering. Sinds de dagen van Erasmus en Grotius, toen Europa nog één bont geheel van strijdende naties was, is dat een onmiskenbare vooruitgang.

De Verenigde Naties en hun instellingen willen vrede en gerechtigheid bevorderen. Zij stimuleren de leden van onze wereldgemeenschap om een beroep te doen op het internationaal recht bij het oplossen van hun conflicten. Net zoals zij misdadigers tegen de menselijkheid steeds vaker zal dwingen om zich via het internationale strafrecht voor hun daden te verantwoorden. Zo bezien is er dus wel degelijk vooruitgang te constateren en hoop te koesteren.

Alle ouders, waar ook ter wereld, willen het liefste dat hun kinderen in vrede leven en een waardevolle toekomst kunnen opbouwen. Aan ons als volwassenen de opdracht om dat waar te maken, om verdeeldheid tussen mensen en volken te bestrijden en de gezamenlijke idealen van vrede en gerechtigheid te dienen. Het Vredespaleis met zijn juridische instellingen houdt die idealen levend, voor klein en groot.

Mr. Hans van den Broek,

*oud-minister van Buitenlandse Zaken
Voorzitter Carnegie Stichting*

Meer weten?

Wilt u meer weten over het Vredespaleis of over de instellingen die hier gevestigd zijn, bezoek dan een van de volgende websites. Langs deze weg vindt u ook actuele informatie en documentaire achtergronden over zaken die spelen bij het Internationaal Gerechtshof en bij het Permanent Hof van Arbitrage.

Vredespaleis

Carnegie Stichting
Haagse Academie voor Internationaal Recht
www.vredespaleis.nl

Internationaal Gerechtshof
www.icj-cij.org

Permanent Hof van Arbitrage
www.pca-cpa.org

Secretariaat Carnegie Stichting
Carnegieplein 2
2517 KJ Den Haag
Nederland
Telefoon: +31 70 302 4242
Fax: +31 70 302 4178
E-mail: info@carnegie-stichting.nl

Colofon

Deze publicatie is verkrijgbaar in een Nederlandse, Engelse en Franse versie.
Uitgave Carnegie Stichting – 2004

Productie: Henriëtte Nieuwenhuizen, Steven van Hoogstraten
Auteur: Gerard Kerkvliet, Kerkvliet Journalistiek en Voorlichting, Den Haag
Ontwerp: Jelle Hellinga, Den Haag
Fotografie: Bert Mellink, Jelle Hellinga [omslag], ANP, e.a.
Druk: Ando, Den Haag

ISBN: 90-9018527-5

Carnegie Stichting

De Carnegie Stichting is in 1904 opgericht en vernoemd naar Andrew Carnegie, de belangrijkste financier van het Vredespaleis. De Stichting zorgt voor het beheer van het Vredespaleis en zijn bibliotheek. Naast onderhoud en uitbreiding van het gebouw biedt zij ondersteuning aan de juridische instellingen die in het paleis zijn gevestigd.

De Carnegie Stichting rekent het mede tot haar taak om de interesse voor het vredesideaal en daarop gerichte studie te bevorderen. Dat gebeurt onder meer door het organiseren van symposia, lezingen, en de tweejaarlijkse, internationale prijs voor vrede, de Carnegie-Wateler Vredesprijs. De stichting organiseert ook educatieve projecten en publicaties.

De Carnegie Stichting behoort tot het internationale netwerk van Carnegie organisaties, en is lid van de Haagse Academische Coalitie. Vanaf 2006 – wanneer het nieuwe Academie- en Bibliotheekgebouw is geopend – hoopt de Stichting de forumfunctie van het Vredespaleis verder te versterken.

De Nederlandse Koningin Beatrix samen met de Britse architect Michael Wilford bij een maquette van het Vredespaleis met het nieuwe Academie- en Bibliotheekgebouw.

ISBN 90-9018527-5

Het Vredespaleis is een schepping van de Franse architect Louis Cordonnier, een 'droompaleis voor de wereldvrede', mogelijk gemaakt door een schenking van de Amerikaanse magnaat Andrew Carnegie. Met zijn rijkdom aan decoraties en symbolische kunstobjecten is het een artistieke ode aan de idealen van vrede en gerechtigheid.

Het Vredespaleis biedt onderdak aan het Internationaal Gerechtshof, het hoogste gerechtelijke orgaan van de Verenigde Naties, en aan het Permanent Hof van Arbitrage, de oudste intergouvernementele organisatie op het gebied van geschillenbeslechting. Hierdoor is dit monumentale bouwwerk - tevens huisvesting van de Haagse Academie voor Internationaal Recht - de belangrijkste volkenrechtelijke zetel van de internationale gemeenschap.

Deze publicatie geeft u een kijk op heden en verleden van het Vredespaleis. Zij voert u mee langs zijn ontstaansgeschiedenis en kunstzinnige hoogtepunten, maar vertelt u ook hoe landen hun conflicten hier vreedzaam trachten op te lossen door internationale rechtspraak, arbitrage of bemiddeling.

